

Van Haarlem

door

B. de Keijzer

Inleiding

In het graafschap Holland en Zeeland behoorde de familie Van Haarlem tot één van de oudste families waarvan de genealogie aanvangt begin 12e eeuw. Deze familie heeft daarom altijd in de belangstelling gestaan van onderzoekers.¹ Recent zijn enige publicaties verschenen, die de oudste generaties belichten.² Echter bij nauwkeurige bestudering van deze publicaties wordt al gauw duidelijk dat niet alles is zoals het schijnt. Dit komt omdat in zo'n vroege tijdsperiode het niet eenvoudig is om genealogische verbanden vast te stellen ondanks dat de leden van de familie Van Haarlem regelmatig genoemd worden in oorkonden en in het archief van de abdij Egmond. Op basis van het beschikbare archiefmateriaal zijn de vroegste generaties van de familie Van Haarlem voor zover dat mogelijk is in genealogisch verband gebracht.

In deze publicatie worden geregeld personen genoemd die als getuigen in oorkonden optreden. Vooral in oorkonden uit de 12^e eeuw komen getuigenrijen voor met persoonsnamen afgesloten met een toenaam. Bij zo'n rij personen behoeft het niet altijd te gaan om broers. Het kunnen ook ooms en neven of broederparen (neven) zijn. Bij vergelijking van getuigenrijen blijkt dat de anciënniteit niet altijd in acht werd genomen.

De belangstelling naar dit geslacht vloeit voort uit het feit dat er vele familiebanden met andere families, vooral met die Van Egmond en Waterland (Persijn – van Putten), zijn en vanwege het onderzoek naar het fenomeen 'borgen zijn familie'.³

Emmen, 2024 (8 mei).⁴

Het geslacht Van Haarlem

In een oorkonde, gedateerd tussen 1105 en 1119, komt een groep getuigen voor onder de toenaam 'Van Haarlem' die kennelijk onder één gezamenlijke noemer vallen, namelijk: 'Galo et Isbrandus frater eius, Werenboldus, Willem, Volbertus, Ludolfus de Harlem'.⁵

In oorkonden daarna komen ze ook als getuigen voor maar in wisselende samenstellingen. De vraag is hoe deze getuigenrij geïnterpreteerd moet worden. De eerste twee personen worden expliciet als broers aangeduid, terwijl voor de daarna volgende vier personen een familierelatie

---

¹ J. Craandijk, Proeve eener geschiedenis van het geslacht van Haarlem, in: *Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde*, 4^e reeks, deel I ('s-Gravenhage, 1900), blz. 42-100; 4^e reeks, deel II ('s-Gravenhage, 1902), blz. 429-451; J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Haarlem* (Den Haag, 1976).

² J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981); J.W.J. Burgers, Allinus, grafelijk kapelaan en Egmondse geschiedschrijver, in: *In het Spoor van Egbert*. Egmondse Studiën 3 (Hilversum, 1997).

³ B. de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – Van Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁴ Deze nieuwe versie is afgesloten op 12 augustus 2024. Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

⁵ OHZ I no. 101, d.d. 1-10-(1105/09).

ontbreekt. De meeste onderzoekers gaan er vanuit dat het om vier broers gaan, maar dat is in feite in tegenspraak met de eerste twee genoemde personen waar wel een familierelatie wordt vermeld. In andere oorkonden komen deze zes personen zonder de toenaam 'Van Haarlem' voor behalve in 1119 waarin IJsbrand van Haarlem als getuige wordt genoemd (zie hierna), terwijl in aantekeningen uit 1105 in het archief van de Abdij van Egmond giften geboekt staan op naam van Werenboldus van Haarlem en Willem van Haarlem, bijgenaamd Kinnebak (zie: bijlage I). Voor zover te constateren valt hebben ze geen van allen nazaten gehad die naderhand onder de toenaam 'Van Haarlem' in de bronnen voorkomen, behoudens die van Galo. Hij komt zelf één keer onder de toenaam 'Van Bergen' voor, maar zijn nazaten voeren vanaf het midden van de 12e eeuw de toenaam 'Van Haarlem'. In het begin van de 14e eeuw keert de naam 'Van Bergen' bij een nazaat terug.

Vermoedelijk zijn de vier personen, genoemd na de twee broers, wel familie maar gaat het om verder verwijderde of aangetrouwde verwanten. Het achterhalen, welke verwantschappen hier achter schuil gaan, valt jammer genoeg buiten het bereik van de archiefbronnen.

Aangenomen mag worden dat het een van oorsprong aanzienlijke, inheemse familie is, die verbonden zal zijn geweest met het 'Hof van Haarlem', nog vermeld in 1214.⁶ Ze zullen daar een bestuurs- of beheerdersfunctie hebben uitgeoefend.

De benaming 'Hof van Haarlem' duidt op een agrarisch bedrijf dat vanuit een centrale 'curtis' (hof) werd bestuurd. De ontmanteling van het zogenaamde 'hofstelsel' was toen allang aan de gang. Volgens Kort moet het 'complex' versplinterd geraakt zijn en door de grafelijkheid van de hand gedaan. Dat proces moet voltooid zijn voor 1245 toen Haarlem stadsrechten kreeg.⁷ Mogelijk heeft dit er toe geleid dat in de archiefbronnen nooit over een ambachtsheerlijkheid Haarlem wordt gesproken. Kort kwalificeert ze desalniettemin als 'Heren van Haarlem',⁸ maar daar lopen de meningen over uiteen.⁹

Probleemstellingen

Volgens Hof wordt in het *memorieboek* vermeld dat Adallard, abt van Egmond (1105-1120), een zoon is van Adallard van Haarlem en een (jongere) broer van Galo van Haarlem.¹⁰ Alleen is niet duidelijk wat onder het memorieboek moet worden verstaan, waardoor de juistheid van die informatie niet gecontroleerd kan worden.¹¹ Verder onderzoek heeft uitgewezen dat het hier vermoedelijk om een interpretatie gaat gebaseerd op vier liefdadigheidsschenken gedaan in de periode 1105-1120 door de familie van de monnik Adallard (zie: bijlage II). Dat wil zeggen ten tijde dat de abt van Egmond eveneens Adallard heette.¹² Ze hebben weliswaar dezelfde voornaam maar zij (abt en monnik) mogen niet met elkaar verward worden. Hoe dan ook, de abt wordt door Hof vermeld als *Adalardus van Haarlem*. Hij komt nooit met die toenaam in de bronnen voor.

Vervolgens verdient een oorkonde uit 1119 bijzondere aandacht. In deze oorkonde komt als getuige onder de 'liberi' (vrije mannen) o.a. voor IJsbrand van Haarlem, direct gevolgd door Galo en Werenboldus.

---

⁶ OHZ I no. 347, d.d. 5-11-1214.

⁷ Kort, Van Haarlem, blz. IV-V.

⁸ Kort, Van Haarlem. Titelpagina 'Het archief van de Heren van Haarlem'.

⁹ Kort, Van Haarlem, blz. V; Groesbeek, Kastelen van Noord-Holland, blz. 14-16.

¹⁰ Hof, Egmond, blz. 33.

¹¹ Vis, Historia, blz. 87 (voetnoot 38). Hij heeft de bronvermelding nagegaan, maar niet gevonden!

¹² Muller, Het oudste goederenregister van de abdij Egmond, blz. 23.

Het gaat hier om twee gelijklopende oorkonden uit de jaren 1118¹³ en 1119,¹⁴ waarin bisschop Godebald aan de Sint Pieterskerk te Utrecht de kerken van Delden en Enschede schenkt. De getuigenlijsten, bestaande uit geestelijken, vrijen en ministerialen, wijken deels van elkaar af, maar de getuigen genoemd onder de groep ‘liberi’ zijn in zijn geheel anders. In de oorkonde van 1119 worden achtereenvolgens genoemd ‘Athelbernus de Mi, Isbrandus de Harlem, Galo en Werenboldus’.

De laatste drie getuigen komen ook in ‘Hollandse’ oorkonden voor maar in een andere volgorde en anders genaamd (zie hiervoor). Het lijkt er op dat de scribent van de Utrechtse oorkonde niet goed op de hoogte was van de precieze verhoudingen en benamingen van deze getuigen en er maar een slag naar geslagen heeft. De vraag is wel waarom ze in deze Utrechtse oorkonde als getuigen worden genoemd. Is de getuigenlijst soms later toegevoegd en niet authentiek? Wat dat betreft is er helaas geen duidelijkheid te geven.

De oudste generaties

Nadat de genealogie opgesteld was, was het zaak om de chronologie van de opeenvolgende generaties te controleren. Een beproefde methode is de opgestelde stamreeks te confronteren met één of meer andere stamreeksen. In dit geval een controle met de stamreeksen Van Egmond en Waterland (Persijn – van Putten) (geneagram 1).

	Van Haarlem	Van Egmond	Van Waterland (Persijn – van Putten)
I.	Galo van Bergen 1105/08-1119	Dodo 1108	
II.	IJsbrand (van Haarlem), fil. Galo 1130/61	Berenwoldus 1130/61-1157	Arnoud Spiker 1130/61-1143
III.	IJsbrand van Haarlem 1162-1174	Wouter I (Berenwoldus) v. Egm. 1162-1206	Dirk Persijn 1162-1167
IV.	Simon van Haarlem 1198-1210, 1210/15	Willem I van Egmond 1199, 1208-1231	Jan Persijn 1204, 1215-1222
V.	Wouter van Haarlem 1215-1236	Gerard I van Egmond 1235	Nicolaas Persijn 1227-1255

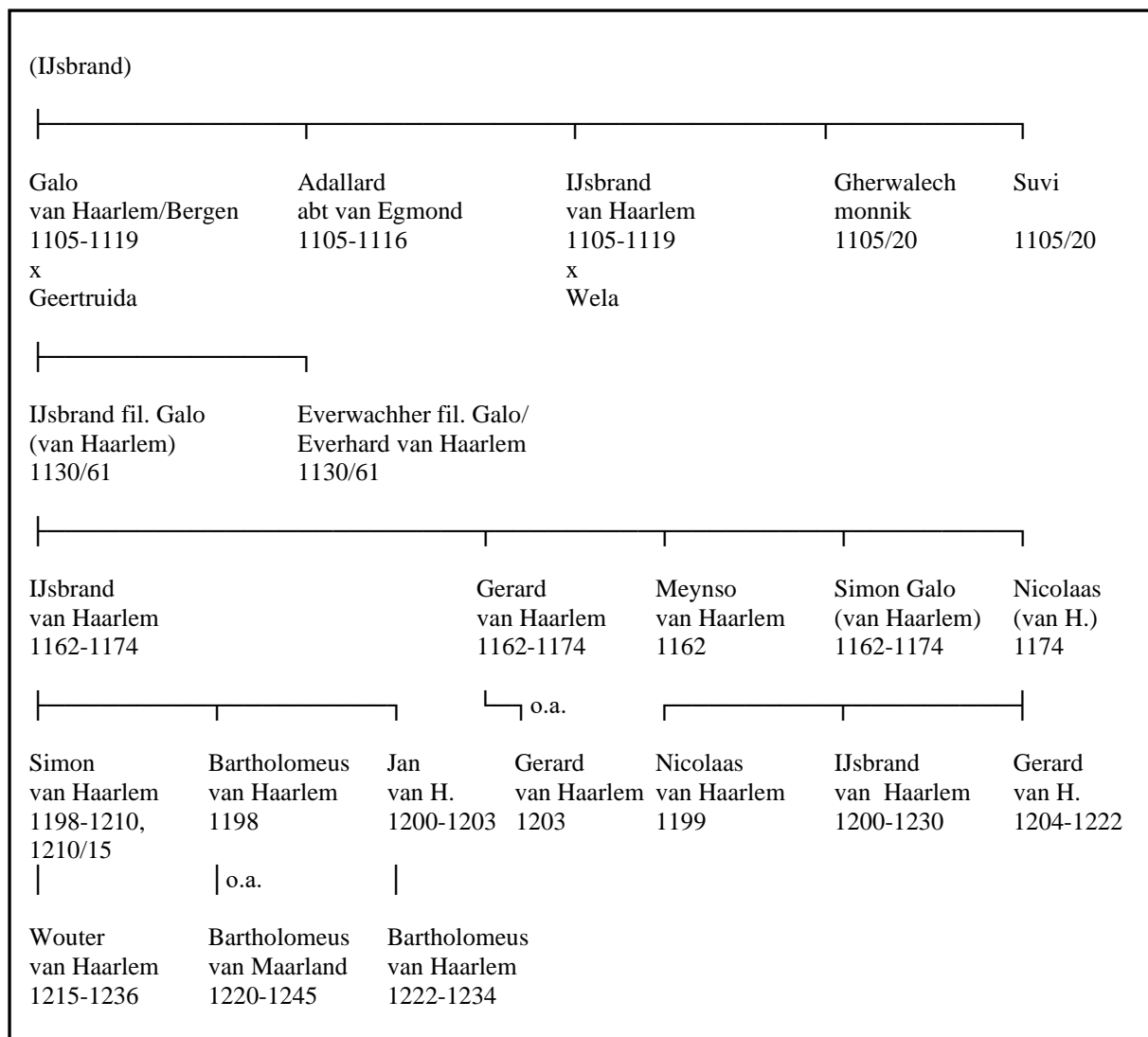
Geneagram 1. Vergelijking stamreeksen.

Aan de hand van deze vergelijking kan geconcludeerd worden dat de drie stamreeksen voor wat betreft het aantal generaties en chronologie met elkaar in de pas lopen.

De oudste generaties van de familie Van Haarlem kunnen als volgt in beeld worden gebracht (geneagram 2).

¹³ OSU I no. 289, d.d. 1118 [voor 24 september].

¹⁴ OSU I no. 293, d.d. 1119 [voor 24 september].

Geneagram 2. De oudste generaties van de familie Van Haarlem.

Kastelen

1. Kasteel Bergen¹⁵

De heerlijkheid Bergen is – evenals Haarlem (zie hiervoor) – vermoedelijk ontstaan uit centraal gelegen ‘curtis’ (hof) te midden van een agrarisch gebied en heeft al vroeg een onafhankelijke juridische status verkregen. Fysiek zou dit centrale hof een burcht geweest kunnen zijn vanwaar uit de bedrijfsvoering plaatsvond. Eén van de buurtschappen van Bergen heette in vroegere tijden ‘Oudburg’ (oude burcht).

Naar het zich laat aanzien zijn de voorouders van Galo van Haarlem (van Bergen), vermeld 1105/09-1119, al in bezit is geweest van de heerlijkheid Bergen. In 1279 droeg heer Simon van Haarlem de heerlijkheid Bergen in leen op aan graaf Floris V ten behoeve van Dirk, zijn (tweede) zoon uit zijn eerste huwelijk met Beatrix (van Teylingen), met de bepaling dat de belening eerst na zijn overlijden effectief zal worden.¹⁶ Uit de oorkonde van 1279 kan herleid worden dat de heerlijkheid toen pas onder leenverband is gebracht en daarvoor eigen bezit was.

¹⁵ Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 201-203.

¹⁶ OHZ IV no. 1859, d.d. 20-3-1279.

De landerijen, gelegen in Bergen, zullen daar niet onder begrepen zijn en bleven in eigendom. Na het overlijden in 1318 van Jan van Bergen, zoon van de hiervoor genoemde Dirk van Haarlem, blijkt dat de ambachtsheerlijkheid een ‘onversterfelijk leen’ was en kon vererven op zijn dochter Goede van Bergen, die in eerste echt gehuwd was met Floris van Haamstede, en waarmee de heerlijkheid in handen kwam van het geslacht Van Haamstede.

Met ‘Oudburg’ zal de werf¹⁷ van Jan van Bergen, de laatste eigenaar, zijn bedoeld. In 1376 was heer Arnoud, heer van Egmond, eigenaar van de werf. Dit blijkt uit het leenregister van de heren Van Egmond waarin Arnout die Wilde als leenman wordt genoemd met ‘alsulck land ende erve met de huizinge, die er op staan, gelegen in de ban van Bergen, geheten Janswerff van Bergen’.¹⁸

2. Kasteel te Heemskerk (‘Oud Haerlem’)¹⁹

In 1063 wordt in een oorkonde melding gemaakt van ‘Hemezokyrycha of Hemezenkyrica’²⁰ en in een aantekening ‘Hemecekyrike’.²¹ Dit betekent ‘de kerk van Hemece’. Onder ‘Hemece’ gaat een persoonsnaam schuil. Hij moet een man van aanzien zijn geweest en de financiële middelen hebben gehad om op eigen grond een kerk te stichten. Daarmee verkreeg hij tevens het recht om een pastoor voor te dragen; het patronaatsrecht.

Afb. 1. Ruïne van het Oud-Haarlem (1705).
(Gravure van J. Schijnvoet naar een tekening van Ludolf Smids)

Dit recht is overgegaan op het geslacht Van Haarlem, die dit recht tot in 1319 uitoefende.²² Het is mogelijk dat samen met het patronaatsrecht ook andere bezittingen, zoals landerijen, de Van

¹⁷ Een onbebouwde ruimte rondom een voormalig huis.

¹⁸ Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 372; Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 202.

¹⁹ Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 113-118.

²⁰ OHZ I no. 84, d.d. 28-12-1063.

²¹ Muller, Oudste goederenlijst Egmond, blz. 17.

²² Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 113.

Haarlems zijn aangekomen. Of dit op een familierelatie dan wel op andere gronden berust valt niet vast te stellen. Hoe dan ook, ze bezaten een kasteel, gelegen te Heemskerk, en waren ambachtsheren van Heemskerk en Castricum,²³ en misschien ook van Heiloo en Castricum.²⁴ Het dertiende-eeuwse kasteel, waarvan de resten in de grond zijn gevonden, had vermoedelijk een oudere voorganger die rond van vorm was (afb. 1).

3. Kasteel te Heemskerk (Assumburg)²⁵

Afb. 2. Het Huis Assenburg (ca. 1650).
(Gravure van J. Schijnvoet naar R. Roghman)

Te Heemskerk lag dichtbij het hiervoor genoemde kasteel een tweede kasteel, dat pas in 1454 de naam Assumburg kreeg (afb. 2).²⁶ Dit kasteel blijkt voor de helft in leen gegeven te zijn en wordt omschreven als ‘de halve woning van Willem van Velsen met de werf binnen de uiterste grachten een halve laan daarbij’. In 1322 wordt als leenman Jan van Rietwijk genoemd, die het leen op 17 mei 1328 verkocht aan Berthout van Assendelft.²⁷ In de plaats daarvan werd een ander goed in leen opgedragen.²⁸

Waarschijnlijk bezat Berthout van Assendelft de andere helft in eigendom, want op 5 juni 1335 droeg hij het geheel op aan heer Jan van Polanen. Nu omschreven als ‘de huizing en hofstede, waar de leenman op woont, met de heemwerf binnen de uiterste gracht, de laan, etc.’.²⁹ Het is niet duidelijk op welke wijze Berthout van Assendelft de andere helft in bezit heeft gekregen. Saillant detail is dat graaf Willem III op 8 september 1327 Jan van Polanen, knaap, na het

²³ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 174, d.d. 17-12-1328.

²⁴ Groesbeek, *Kastelen Noord-Holland*, blz. 114.

²⁵ Groesbeek, *Kastelen Noord-Holland*, blz. 118-128.

²⁶ Groesbeek, *Heemskerk*, blz. 47.

²⁷ Kort, *Leenkamer Haarlem* (1986), blz. 311 (leen 13).

²⁸ Kort, *Leenkamer Haarlem* (1986), blz. 312 (leen 15).

²⁹ Kort, *Leenkamer Haarlem-2* (1997), blz. 672-674 (leen 20).

uitsterven van het geslacht Van Haarlem met Jan van Bergen, had beleend met zijn kasteel in Heemskerk met bijbehorend land, molen en erf, alsmede met het ambacht Heemskerk en Castricum, tegen betaling van 100 pond Tournois, en met de bepaling dat het kasteel voor de graaf een open huizen zal blijven.³⁰ Heer Jan van Polanen werd nogmaals op 17 december 1328 beleend.³¹ Zo werd de eerder verbroken leenband hersteld.

Heraldiek

Vele onderzoekers hebben het hoofd gebroken over het merkwaardige feit dat het wapen op het zegel van Wouter van Haarlem (1236) sterke gelijkenis vertoont met het wapen van de familie Van Egmond, zonder een idee of suggestie te hebben wat de achtergrond daarvan kan zijn.³² Begrijpelijk omdat er geen oudere zegels van de hoofdtak van het geslacht Van Haarlem bekend zijn. Ook ontbreken zegels van leden van de zijtakken van de familie.

De nazaten van Wouter van Haarlem voeren een geheel ander wapen, namelijk: 'In rood een zilveren kruis, vergezeld in elk kwartier van vier mereltjes van zilver (2:2); gekroonde helm en als helmteken een rond scherm volgens het schild tussen een zilveren vlucht'.³³

Hierbij dient opgemerkt te worden dat een jongere tak, afstammende van Bartholomeus van Maarland, een neef van Wouter van Haarlem, zich eveneens met dit wapen associeerde (zie genealogie: VI-b).

Hoewel door het ontbreken van voldoende zegelmateriaal er geen volstrekte zekerheid is, lijkt het er sterk op dat er sprake is van wapenverandering. In de 13^e eeuw komt dit vaker voor. Een vergelijking kan getrokken worden met de Heren van Amstel en Van Wassenaar die beslist geen familie van elkaar zijn maar wel het zelfde heraldisch wapen voerden, namelijk: 'Gedwarsbalkt van acht stukken met Sint Andrieskruis over alles heen'.³⁴ In de loop van de 13^e eeuw veranderde de familie Van Wassenaar hun wapen in een sprekend wapen bestaande uit drie wassende manen.³⁵

Blijkens het zegel van Hendrik van Diepenheim voerde hij in de kwartieren I en IV het vaderlijk wapen Van Haarlem, en in de kwartieren II en III het moederlijk wapen Van Diepenheim. Het wapen van de stad Diepenheim kan omschreven worden als een veld van goud beladen met drie blauwe berenklauwen (1:2). Dit stadswapen is ontleend aan het persoonlijke wapen van Hendrik van Dale, graaf van Diepenheim, zijn grootvader.

Om de verschillende wapens, gebaseerd op de zegels, aanschouwelijk te maken (geneagram 3) is het wapen van Wouter van Haarlem uitgevoerd voor wat betreft de kepers in de zelfde kleurstelling als het latere wapen (rood/zilver) en het schildhoofd in een grijs tint. De kleuren van de andere wapens zijn bekend.

Bij Bartholomeus van Maarland is het wapen van het geslacht Van Haarlem, overeenkomende met het gemeentezegel van Maarland, aangehouden. Van Wouter van Egmond en zijn zoon, Willem, zijn geen zegels bewaard gebleven, en is volstaan met het algemeen wapen Van Egmond; dus zonder breuken.

---

³⁰ NA, AGH inv.nr. 256, fol. 18v, no. 111, resp. inv.nr. 255, fol. 18, no. 116, d.d. 8-9-1327.

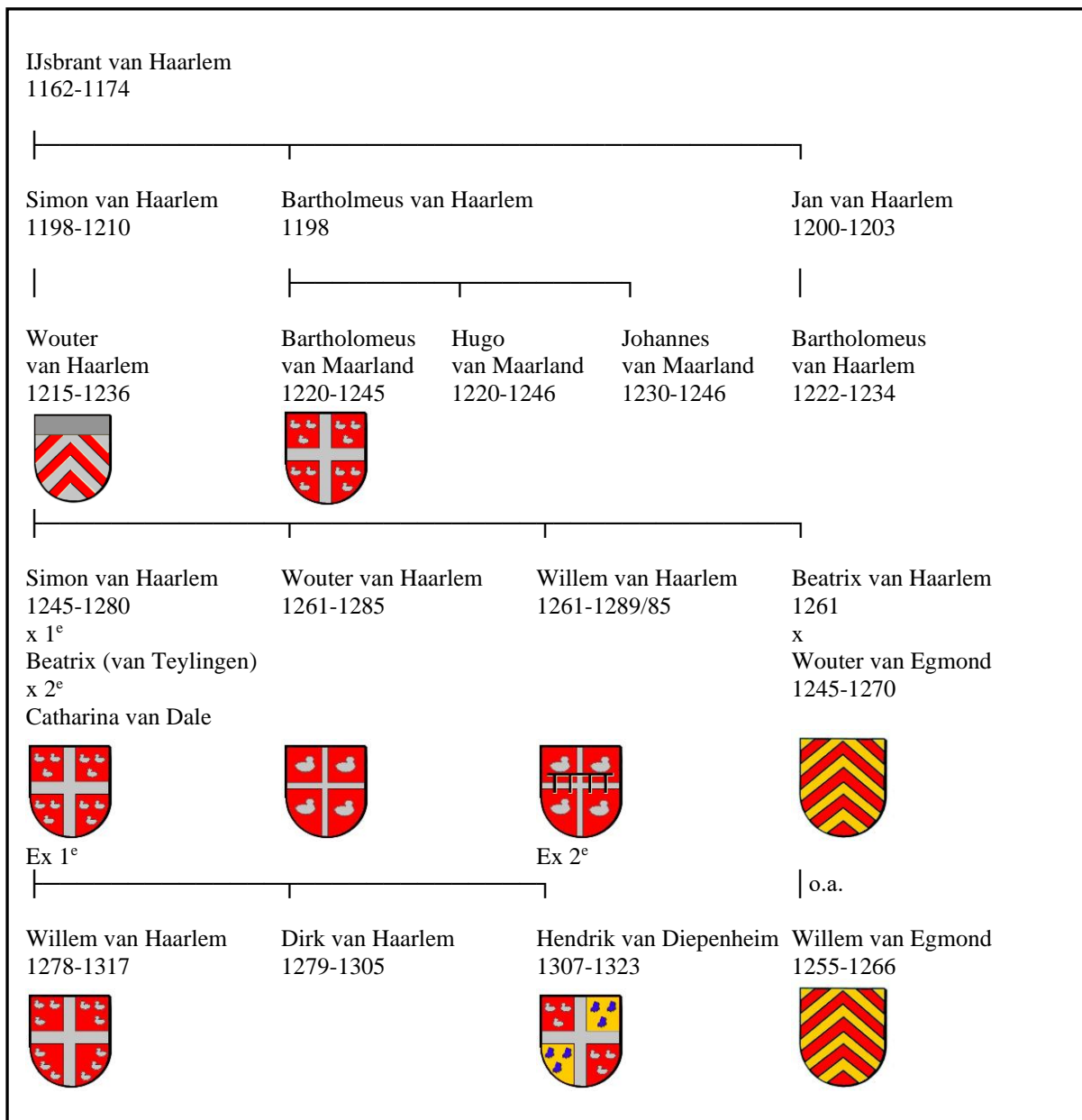
³¹ Kort, Leenkamer Haarlem-2 (1997), blz. 665 (inleiding); Muller, Regesta Hannonensia, blz. 174, d.d. 17-12-1328; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 183-19, no. 112, resp. inv.nr. 255, fol. 18v, no. 117, d.d. 17-12-1328.

³² Kort, Van Haarlem, inleiding, blz. VI; Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 115, 198.

³³ Rietstap, Wapens, blz. 337. Het stamhuis bij Beverwijk.

³⁴ CSN no. 661 t/m 666 (Van Amstel), resp. 1343 (Van Wassenaar).

³⁵ De Keijzer, Van Wassenaar-1, blz. 47 (Tabel IV).

Geneagram 3. Wapenschouw.

Genealogie

I. (*IJsbrand*), leefde de tweede helft van 11^e eeuw.

Zijn naam is onbekend. Misschien was hij *IJsbrand* genaamd omdat de oudste zoon van Galo, die de stamlijn voorzette, ook zo heette, en – indien de volgorde van zijn kinderen juist is – de derde zoon, *IJsbrand*, naar de vader is vernoemd.

Kinderen:

1. *Galo van Haarlem (van Bergen)*, volgt III-a.

2. *Adallard*, abt van Egmond (1105-1120), vermeld 110, 1105/19, 1105/20, 1108, 1116, overl. 22 april 1120, begr. in het koor van de parochiekerk, die hij had gebouwd ter ere van de Heilige Maagd Maria.³⁶

Op 7 januari 1105 volgt Adallard, die al in het klooster een belangrijke positie innam, Steven als abt op.³⁷

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, wordt melding gemaakt van een schenking door Adallard, abt, zelf, samen met 'Gherbernus', kloosterling, van vier ons en tien penningen.³⁸ Gerbernus was een clericus afkomstig uit Utrecht die vanwege haar goede naam in het klooster van Egmond was ingetreden.³⁹

In een oorkonde, gedateerd tussen 1105 en 1119, gaat Adallard, abt van Egmond, een goederenruil aan met een zekere Eilger. Als getuigen treden onder andere op: 'Galo et Isbrandus frater eius, Werenboldus, Willem, Volbertus, Ludolfus de Harlem'.⁴⁰

In een volgende oorkonde, nu gedateerd tussen 1105 en 1120, schenken Adallard, abt van Egmond, en Gerbernus, kloosterling, de opbrengst van het door hun verworven land te Wimmenum, aan de abdij met het doel het geld te besteden voor wijn en te gebruiken op de jaargetijden van de schenkers, alsmede voor de verlichting van de kerk. Als getuigen worden achtereenvolgens genoemd 'Weremboldo, Galone, Isbrando'.⁴¹

Op 12 april 1108 ontheft graaf Floris II op verzoek van Adallard, abt van Egmond, de burgers van Heiloo onder bepaalde voorwaarden van het begrafenisgeld, waarbij onder andere als getuigen optreden 'Galo et Ysbrand, fratres ipsius abbatis'.⁴²

Graaf Floris II ontheft op 16 juli 1116 op verzoek van Adallard, abt van Egmond, de burgers van Alkmaar onder bepaalde voorwaarden van het begrafenisgeld. Onder de lekengetuigen wordt als eerste 'Galo' genoemd.⁴³

3. *IJsbrand (Isbrandus) van Haarlem*, vermeld 1105, 1105/20, 1108, 1119,⁴⁴ tr. *Wela*.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, komt de volgende gift voor: 'IJsbrand, broer van voornoemde abt, met zijn vrouw Wela, schenken een geldbedrag van vijf ons aan de abdij'.⁴⁵

4. *Gherwalech*, bekeerling en monnik, vermeld 1105.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, komt de volgende gift voor: 'Gherwalech', bekeerling en monnik, broer van voornoemde abt (= Adallard), schenkt

---

³⁶ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 53, d.d. 22-4-1120: 'Adalardus, abbas Egmondensis sextus, obiit x Kalendas Maji et sepultus est ante chorum ecclesie parochialis, quam construxerat in honorem Beate Marie Virginis'.

³⁷ Vis, Historia, blz. 86.

³⁸ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 21: 'Adallardus abbas et frater Gherbernus 4 uncias et 10 denarios'.

³⁹ Vis, Historia, blz. 87.

⁴⁰ OHZ I no. 101, d.d. 1 oktober [tussen 1105 en 1119].

⁴¹ OHZ I no. 102, d.d. [tussen 6-1-1105 en 22-4-1120].

⁴² OHZ I no. 94, d.d. 12-4-1108.

⁴³ OHZ I no. 99, d.d. 16-7-1116.

⁴⁴ OSU I no. 293, d.d. 1119 [voor 24 september].

⁴⁵ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 21: 'Isbrandus, frater eiusdem abbatis, cum uxore sua Wela quinque uncias'.

aan land, gelegen in Velsen, dat vijf ons, min vier penningen, opbrengt, en land, gelegen in Haregan (Hargen bij Schoorl),⁴⁶ dat twee schellingen, opbrengt'.⁴⁷

5. *Suvi*, vermeld 1105.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, komt de volgende gift voor: 'Suvi, zuster van de abt, schenkt land, gelegen in 'Spernewalt (Spaarnwoude),⁴⁸ met een opbrengt van vier ons, evenals tweehonderd palingen ieder jaar'.⁴⁹

II-a. *Galo van Haarlem (van Bergen)*, vermeld 1105, 1105/19, 1105/20, 1108, 1116, 1119,⁵⁰ tr. *Geertruida*.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, komt de volgende gift voor: 'Galo van Bergen schenkt land in Winnerwald (Het Woud, ten zuidwesten van Bergen),⁵¹ in het gebied dat genaamd is Welhem (= Wallehem, ten noorden van Egmond Binnen),⁵² met een opbrengst van één schelling. Dezelfde Galo heeft land in het zelfde gebied van 'Reinboldi' gekocht, en schenkt dat voor de helft aan God en sint Adalbert, en na het overlijden van voornoemde Galo en zijn vrouw, Geertruida, de andere helft voor hun zielenheil en voor het zielenheil van hun geliefden, zoons en dochters. Nadat Geertruida stierf, schonken haar dochters in plaats daarvan aan sint Adalbert een zesde deel van het gebied dat in Thene (ligging onbekend)⁵³ ligt'.⁵⁴

Uit dit huwelijk:

1. *Dominus IJsbrand (van Haarlem)*, zoon van Galo, volgt III.
2. *Everhard (Everwacher) van Haarlem*, zoon van Galo, vermeld 1130/61.

In de lijst van aanwinsten van de abdij van Egmond onder abt Wouter (1130-1161) komen de volgende posten voor: 'Abt Wouter heeft van 'Everwacchero', zoon van Galo van Haarlem, twaalf koeweiden,⁵⁵ die gelegen zijn in Astbroech (Oostbroek, ten zuiden van Velsen),⁵⁶ in Velserbruch (Velserbroek, ten zuidoosten van Velsen)⁵⁷ en bij een beek, genaamd Mere (onbekend, in de omgeving van Velsen)⁵⁸ gekocht.⁵⁹ Hierna heeft

---

⁴⁶ Künzel, Toponiemen, blz. 166.

⁴⁷ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 21: 'Gherwalech, conversus et monachus, frater eiusdem abbatis, dedit terram in Velsen, solventem quinque uncias, 4 denarios minus, et in Haregan 2 solidos'.

⁴⁸ Künzel, Toponiemen, blz. 328.

⁴⁹ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: 'Suvi, soror predicti abbatis, dedit terram in Spernewalt, solventem 4 uncias et ducentas anguillas singulis annis'.

⁵⁰ OSU I no. 293, d.d. 1119 [voor 24 september].

⁵¹ Künzel, Toponiemen, blz. 407-408.

⁵² Künzel, Toponiemen, blz. 382.

⁵³ Künzel, Toponiemen, blz. 345.

⁵⁴ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: 'Galo de Berghen terram in Winnerwald, in loco qui dicitur Welhem, unum solidum. Idem Galo terram eiusdem Reinboldi emit et dimidiatem Deo et sancto Adalberto dedit, post mortem eiusdem Galonis, uxor eius Ghertrudis alteram dimidietatem Deo pro anima sua et pro animabus mariti sui et filii sui et filiarum suarum; postquam Ghertrudis obiit, filie eius optulerunt sancto Adalberto sextam partem terre, que jacet in Thene'.

⁵⁵ Hoeveelheid grasland nodig om één koe te laten weiden.

⁵⁶ Künzel, Toponiemen, blz. 149.

⁵⁷ Künzel, Toponiemen, blz. 367.

⁵⁸ Künzel, Toponiemen, blz. 249.

⁵⁹ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: 'Abbas Walterus emit ab Everwacchoro filio Galonis de Hairlem pascuam duodecim vaccarum, que iacet in Astbroech, in Velserbruch et inter rivulum qui dicitur Mere'.

de abt aan Everhard van Haarlem negentien pond betaald voor de teruggave van het *schroodambacht*⁶⁰ van Alkmaar, dat hij voorheen in leen had.⁶¹

III. Heer IJsbrand (van Haarlem), zoon van Galo, vermeld 1130/61.

In de lijst van aanwinsten van de abdij van Egmond onder abt Wouter (1130-1161) komt de volgende post voor: '(Gekocht) boven de Ghagemade (ligging onbekend, in de omgeving van Velsen)⁶² van heer IJsbrand, zoon van Galo, een viertel land, gelegen in Willem Guls land, met een opbrengst van een half pond, (en) twaalf koeweiden in Astbroke (Oostbroek, ten zuidoosten van Velsen),⁶³ die van 'Everwacker', zoon van Galo, waren'.⁶⁴

Toelichting

Er zijn geen gegevens gevonden waaruit blijkt dat heer IJsbrand vader is van de hieronder genoemde zoons. Het predicaat 'heer' duidt op het bezit van de heerlijkheid Bergen, die hij van zijn vader heeft geërfd. De heerlijkheid Bergen blijft als een eigen goed in bezit van de oudste linie van de familie totdat heer Simon van Haarlem het in 1279 opdroeg aan de graaf van Holland.⁶⁵

In een drietal oorkonden over de periode 1162-1174 worden in een vaste leeftijdsvolgorde met zekerheid drie leden van de familie Van Haarlem genoemd, stevast gevolgd door Simon Galo. Terwijl in de derde en laatste oorkonde ook zijn broer Nicolaas wordt vermeld. In die oorkonde lijkt er een onderscheid gemaakt te zijn tussen de eerste drie Van Haarlems enerzijds en Simon Galo met zijn broer Nicolaas anderzijds, waardoor de gedachte opkwam dat het zou gaan om twee onafhankelijke broederparen. In aanmerking nemende dat Nicolaas Persijn van Haarlem, die in 1227 IJsbrand van Haarlem zijn 'avunculeum meum'⁶⁶ (= moederlijke oom) noemt,⁶⁷ en vrijwel zeker vernoemd is naar genoemde Nicolaas, kan het niet anders dan dat het tweede broederpaar ook zoons zijn van heer IJsbrand, maar vermoedelijk van verschillende moeders. Dat de oudste zoon IJsbrand naar de vader is vernoemd komt vaker voor. Bij de familie Van Haarlem valt dit nog een paar keer vast te stellen.

Kinderen:

1. *IJsbrand van Haarlem*, volgt IV-a.
2. *Gerard (Malot) van Haarlem*, volgt IV-b.
3. *Menso van Haarlem*, vermeld 1162.
4. *Simon Galo (van Haarlem)*, vermeld 1162, 1167, 1174.
5. *Nicolaas (van Haarlem)*, volgt IV-c.

---

⁶⁰ Het alleenrecht op de overslag van grotere hoeveelheden goederen, zoals wijn en graan.

⁶¹ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: 'Abbas Walterus dedit Everardo de Hairlem decem et novem libras, et redemit ab eo scrutum Alcmere, quod habuit prius in beneficium'.

⁶² Künzel, Toponiemen, blz. 149.

⁶³ Künzel, Toponiemen, blz. 272.

⁶⁴ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 33: 'Super Ghagemade a domno Ysbrando, filio Galen unam fiertelam, a Wilhelmo Guls terram dimidiam libram solventem, pascuam duodecim vaccarum in Astbroke, que fuit Everwackers filii Galonis'.

⁶⁵ OHZ IV no. 1859, d.d. 20-3-1279.

⁶⁶ Strikt genomen een oom van moederszijde, maar volgens de opgestelde genealogie een neef van zijn moeder.

⁶⁷ OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

IV-a. *IJsbrand van Haarlem*, vermeld 1162-1174.

Op 28 augustus 1162 verklaart graaf Floris III dat hij de kerk van Vlaardingen, die door zijn vader graaf Dirk VI ten onrechte was gehecht aan de *hofkapelanie*, heeft teruggegeven aan de abdij van Egmond. Onder getuigen zijn aanwezig: ‘Isbrandus de Harlem et fratres eius Gerardus Malot et Meynso, Simon Galo’.⁶⁸ Graaf Philips van Vlaanderen en graaf Floris III van Holland beëindigen op 7 maart 1167 de tussen hen gerezen geschillen. Als borgen en getuigen voor graaf Floris III worden onder andere genoemd: ‘Isbrandus de Harlhem, Gerardus de Harlhem, Simon Galo’.⁶⁹

In de winter van het jaar 1168 ging Floris III, graaf van Holland (1157-1190), met een grote groep ridders en voetvolk naar West-Friesland toe om de Friezen, die zich tegen zijn gezag verzetten, te beteugelen. Er vond op maandag 22 januari een veldslag plaats waarbij volgens de chroniqueur vele edele en goede ridders w.o. IJsbrand van Haarlem aan Hollandse zijde zou zijn gesneuveld.⁷⁰ Dit is onjuist omdat hij later nog in oorkonden voorkomt. Hij blijkt trouwens niet de enige te zijn van de opgesomde ridders die *niet* is gesneuveld (zie: bijlage III).

In 1172 bevindt IJsbrand van Haarlem zich samen met Floris van Voorne onder de ‘liberi’ in het gevolg van graaf Floris III. Bisschop Godfried schonk in die oorkonde de voogdij over de landen van het kapittel van Sint Jan, gelegen te ‘Balgoyen’, aan de proost Arnold. Hendrik van Cuyk had het goed wederrechtelijk toegeëigend, maar stond het nu ‘vrijwillig’ aan de bisschop af.⁷¹

Sophia, de weduwe van Dirk VI, graaf van Holland, is in 1173 in gezelschap van haar zoon Otto, graaf van Bentheim, en IJsbrand van Haarlem, naar het Heilige Land gegaan.⁷² Op 3 oktober 1174 beslist graaf Floris III in het geschil tussen het convent van Egmond en Dodo, zoon van Berwoldus. Getuigen onder andere: ‘Isbrandus de Harlem et frater eius Gerardus, Simon Galo et frater eius Nicolaus’.⁷³

Toelichting

Ook hier geldt dat er geen hard gegeven is waaruit blijkt dat IJsbrand van Haarlem vader is van de hieronder genoemde zoons. Houvast is het bezit van de heerlijkheid Bergen dat via Simon van Haarlem is vererfd op diens kleinzoon Simon van Haarlem.

Op grond van chronologie, volgorde in de getuigenrijen en het intreden van de voornaam Bartholomeus in deze tak van de familie zijn Bartholomeus- en Jan van Haarlem als zoons van IJsbrand van Haarlem geplaatst.

Kinderen:

1. *Simon van Haarlem*, volgt V-a.
2. *Bartholomeus van Haarlem*, volgt V-b.
3. *Jan van Haarlem*, volgt V-c.

---

⁶⁸ OHZ I no. 151 en 152, d.d. 28-8-1162.

⁶⁹ OHZ I no. 160, d.d. 7-3-1167.

⁷⁰ Gumbert, *Annalen van Egmond*, blz. 245-255.

⁷¹ OSU I no. 473, d.d. 1172 [tussen 18 juni en 24 september].

⁷² Opperman, *Fontes*, blz. 181.

⁷³ OHZ I no. 169, d.d. 3-10-1174.

V-a. *Simon van Haarlem*, vermeld 1198-1210, 1210/15, overl. tussen 1210 en 1215, tr. (...) *van Egmond*,⁷⁴ dr. van Wouter I (Berenwoldus) van Egmond en Mabelia (van IJsselmonde).

In 1198 doteert graaf Dirk VII de door Allinus, kanunnik en zijn kapelaan, gebouwde kapel, ter nagedachtenis van graaf Floris III, bij de kerk van Sint Marie te Utrecht met het goed 'De Poel' bij Naaldwijk. Getuige onder andere Simon van Haarlem.⁷⁵

Op 21 augustus 1200 bevestigen graaf Dirk VII en gravin Aleid, samen met zijn oom Otto, graaf van Bentheim, en zijn zuster Sophia, abdis van de abdij Rijnsburg, in de haar door wijlen Sophia, gravin van Holland, geschonken opbrengsten en goederen. Getuige o.a. Simon van Haarlem.⁷⁶ Vervolgens sluiten hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland op 3 november 1200 een verdrag, waarbij als getuigen aanwezig zijn Simon, Johannes en IJsbrand van Haarlem.⁷⁷ Op 20 februari 1201 verklaart graaf Dirk VII en gravin Aleid op bepaalde voorwaarden aan de abdij Rijnsburg twee hoven land in De Lier geschonken te hebben. Getuige onder andere Simon van Haarlem.⁷⁸

Bij het uitbreken van de zogenaamde Loonse successieoorlog in 1203 koos Simon van Haarlem aanvankelijk de partij van graaf Willem I, terwijl zijn neven IJsbrand en Gerard, zich achter de zijde van Lodewijk van Loon scharden. In het voorjaar 1204 deed hij mee aan de krijgstochten in Amstelland en langs de Vecht, gericht tegen de bisschop van Utrecht, die Lodewijk van Loon steunde. Later dat jaar liep hij over en sloot zich in de herfst van dat jaar aan bij Lodewijk van Loon, die toen in Leiden verbleef.⁷⁹ Op 31 december 1204 hecht Lodewijk, graaf van Loon, zijn goedkeuring aan een voorheen tussen Philips, graaf van Vlaanderen, en Floris, graaf van Holland, gesloten overeenkomst. Getuige o.a. Simon van Haarlem.⁸⁰

De verstandhouding met graaf Willem I moet daarna weer hersteld zijn, want in 1210 bevestigt Dirk, bisschop van Utrecht, de abdij Mariënweerd, in haar bezittingen. Als getuigen treden o.a. Willem, graaf van Holland, en Simon van Haarlem, op.⁸¹ In een ongedateerde oorkonde, te plaatsen tussen 1210 en 1215, verleent Lubbert I, abt van Egmond, aan de burenen van Boekel tegen een afkoopsom vrijstelling van begrafeningsgeld dat zij als parochianen van Heiloo aan de pastoor aldaar plachten te betalen, en geeft de laatste daarvoor in de plaats de opbrengst van een stuk land, gelegen Boekel. Hierbij zijn getuigen Simon van Haarlem, Wouter, zijn zoon, en IJsbrand van Haarlem.⁸² In 1215 geven abt Lubbert I en het convent van Egmond met toestemming van graaf Willem I een renteleen, gelegen Sassenheim, aan Dirk, 'phiscus' te Alkmaar. Als getuige wordt nu eerst genoemd 'Ysbrandus de Harlem' en daarna pas 'Walterus de Harlem'.⁸³ In deze twee oorkonden komt de anciënniteit tussen de leden van de familie Van Haarlem fraai tot uitdrukking. Nadat Simon van Haarlem, tussen 1210 en 1215 was overleden, vertegenwoordigde IJsbrand van Haarlem een oudere generatie, en ging in de tweede oorkonde voor Wouter van Haarlem.

---

⁷⁴ B. de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – Putten)* (Emmen, 2024); B. de Keijzer, *Van Egmond* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

⁷⁵ OHZ I no. 232, d.d. 1198.

⁷⁶ OHZ I no. 243, d.d. 21-8-1200.

⁷⁷ OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200.

⁷⁸ OHZ I no. 250, d.d. 20-2-1201.

⁷⁹ Burgers, Allinus, blz. 85-86.

⁸⁰ OSU II no. 566, d.d. 31-12-1204.

⁸¹ OSU II no. 598, d.d. 1210 [voor 24 september].

⁸² OHZ I no. 360, d.d. ca. 1215.

⁸³ OHZ I no. 358, d.d. 1215.

Kind:

1. *Wouter van Haarlem*, volgt VI.

VI. *Wouter van Haarlem*, vermeld 1215-1236, overl. tussen 15 september 1236 en 23 november 1245, tr. (*Sophia*) van *Voorne*, dr. van Dirk van Voorne en Alverade van Cuyk.

Vermoedelijk heeft hij na het voltrekken van zijn huwelijk de ambachten het noordeinde van Schermer, Mijzen en Ursem in leen opgedragen aan de heer van Voorne om zich op die manier onder bescherming van zijn schoonfamilie te plaatsen.⁸⁴

In juli 1220 geeft Willem I, graaf van Holland, aan zijn echtgenote Maria van Brabant bij wijze van bruidsschat de stad Dordrecht met de tol en andere opbrengen, etc., waarbij als getuige o.a. Wouter van Haarlem aanwezig is.⁸⁵ In oktober 1222 staat graaf Floris IV toe aan Dirk van Wassenaar en diens vrouw Berta dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen zijn. Onder de getuigen: ‘Ysbrandi et Geraerdi et Walteri en Bartolomei de Harlem’.⁸⁶

Op 24 februari 1227 stelt Nicolaas Persijn van Haarlem borgen, namelijk: ‘avunculeum meum Isbrandum de Harlem, Walterum de Harlem, Willelmum de Ekmunt, Bartholomeus de Harlem’.⁸⁷ In november 1227 beleent Hendrik I, abt van Egmond, heer Willem van Egmond met alle lenen waarop deze rechtens aanspraak kan maken. Getuige o.a. Wouter van Haarlem.⁸⁸ Arnoud, abt van Egmond, ontslaat op verzoek van graaf Floris IV, en op raad van het convent, de voogd en mannen van de abdij, op 14 januari 1230 de dienstlieden van de abdij en hun nakomelingen die wonen tussen de beek in ‘Galenuort’ en de parochie Castricum, tegen een betaling van een som geld, van de keurmede. Getuige o.a. Wouter van Haarlem.⁸⁹ Kort daarop, 23 april, treedt Wouter van Haarlem wederom als getuige op.⁹⁰ Op 6 december 1230 bepaalt Hendrik, heer van Voorne, dat de goederen die Floris van der Woerd van hem in leen houdt onversterfelijk zullen zijn. Onder de getuigen o.a. ‘W(outer) de Harlem’.⁹¹

Willem, ruwaard van Holland, staat op 8 januari 1236 aan de abdis en convent van Rijsburg de tienden in Rijsburg en Oegstgeest af in ruil voor de inkomsten in Pijnakker en Haarlem, alsmede een vordering van de abdij op wijlen graaf Floris IV, waarbij als getuigen genoemd worden Willem van Teylingen, Nicolaas Persijn, Wouter van Haarlem, Dirk van Wassenaar en Nicolaas van Putten.⁹² De getuigen bezegelen de oorkonde, waarvan er twee nog aan de oorkonde hangen en drie, waaronder die van Wouter van Haarlem (afb. 3),⁹³ als loszegel in verschillende collecties terecht zijn gekomen.

Folpert van de Lek komt met heer Hendrik van Cuyk op 15 september 1236 overeen dat, indien uit Folperts huwelijks met Margaretha, zuster van heer Hendrik van Cuyk, een zoon wordt geboren, deze de helft van zijn bezittingen in Holland zal erven met nadere bepalingen. Getuige o.a. Wouter van Haarlem.⁹⁴

---

⁸⁴ Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 110).

⁸⁵ OHZ I no. 406, d.d. juli 1220.

⁸⁶ OHZ II no. 427, d.d. oktober 1222.

⁸⁷ OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

⁸⁸ OHZ II no. 476, d.d. november 1227.

⁸⁹ OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230.

⁹⁰ OHZ II no. 501, d.d. 23-4-1230.

⁹¹ OHZ II no. 511, d.d. 6-12-1230.

⁹² OHZ II no. 577, d.d. 8-1-1236.

⁹³ CSN no. 897.

⁹⁴ OHZ II no. 581, d.d. 15-9-1236.

Afb. 3. Het zegel van Wouter van Haarlem (1236).⁹⁵
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Kinderen:

1. *Simon van Haarlem*, volgt VII.
2. *Wouter van Haarlem*, vermeld 1261, 1285.

In een ongedateerde lijst van leenmannen van het Hof te Wassenaar wordt vermeld ‘de woning van Wouter van Haerlem te Heemskerc’.⁹⁶ Omdat de datum ontbreekt valt niet vast te stellen welke Wouter van Haarlem (grootvader, vader of kleinzoon) hiermee wordt bedoeld.⁹⁷

Afb. 4. Het zegel van Wouter van Haarlem, knaap (1285).⁹⁸
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

---

⁹⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·W’LT[E]RI·DE·HAR[LE]M
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruingekleurde witte was, beschadigd.
3. zegelbeeld: vroeggotisch schild.
4. wapen: drie kepers met een schildhoofd gaande over de top van de bovenste keper.
5. opmerking: los zegel in de verzameling van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, collectie Six no. 44, in het Rijksmuseum Amsterdam.

⁹⁶ Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 156 (leen 16).

⁹⁷ Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 53 (inleiding). Het gaat hier om een cartularium, gemerkt AA, dat is vervaardigd omstreeks 1400 en akten bevat uit de 13^e en 14^e eeuw, maar ook ongedateerde lijsten van leenmannen.

⁹⁸ Beschrijving: 1. omschrift: +S’WALT’I:DE·HARLEM
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.
3. zegelbeeld: vroeggotisch schild.
4. wapen: een smal kruis vergezeld in de vier kwartieren van een omgewende merlet.

Op 27 oktober 1285 leggen de gebroeders Willem van Amstel, proost van Sint Jan te Utrecht, Gijsbert, heer van Amstel en Arnoud van Amstel hun geschillen bij met Jan, elect van Utrecht, en graaf Floris V, onder nader gespecificeerde voorwaarden, waarbij zij een groot aantal borgen stellen. Onder de borgen komen o.a. voor ‘Wouter ende Willem haren Symons [bro]dre van Herlem’.⁹⁹ De zegels van Wouter van Haarlem (afb. 4)¹⁰⁰ en Willem van Haarlem (afb. 6)¹⁰¹ hangen aan de oorkonde. Alle borgen, die in de oorkonde genoemd worden, zijn in familieverband gebracht.¹⁰²

Kind:

1. *Wouter van Haarlem*, ridder (1309), vermeld 1309-1317, en 1352-1389 (postuum), tr. (verm.) (...) (*van Santhorst*), dr. van Dirk van Santhorst en Ricarde.¹⁰³

Uit de volgende twee akten blijkt dat heer Wouter van Haarlem in familierelatie staat tot het geslacht Van Santhorst. Vermoedelijk was hij zwager van de in 1309 genoemde heer Philips van Santhorst, en dus getrouwd met een dochter van Dirk van Santhorst.

Op 11 mei 1309 is er een uitspraak gedaan in verband met de verzoening wegens het doodslaan van heer Wolfert van Borsele te Delft in 1299, en wat daarna nog plaatsvond. Tegenover elkaar staan heer Wolfert, heer Floris, ridders, Frank, en Claas, knapen, zoons van heer Wolfert van Borsele, voor hunzelf, hun magen, vrienden en helpers, enerzijds en heer Philips erfgenamen van Duivenvoorde, heer Philips van Santhorst, heer Wouter van Haarlem, heer Simon van Benthem, heer Philips Uternesse, heer Ghisekijns erfgenamen van Ammers, heer Vriese erfgenamen van der Mye, Dirks erfgenamen van Santhorst, Floris- en Wouters erfgenamen van Duivenvoorde, Jan van Sassenheim, Willem van der Lane en Gerard Ever, voor hunzelf, hun magen, vrienden en helpers, anderzijds. De laatste partij wordt veroordeeld tot de betaling van 1.000 pond zwarte Tournois.¹⁰⁴

Op 25 december 1316 worden huwelijksvoorwaarden opgemaakt tussen Philips van Santhorst en Christina, dochter van Willem, ver Baertenzone, door Dirk, heer van Wassenaar, Kerstant van Raaphorst, Wouter van Haarlem, Jacob van Moordrecht, Arend van Groeneveld en Dirk van Zudeke, ridders, Jan van Polanen, Boudewijn- en Dirk van Zwieten, en IJsbrand van Rinnegom, knapen.¹⁰⁵

In de rekening van de rentmeester van Noordholland over het jaar 1317 komt de volgende post voor: ‘item haeren Wouter van Haerlem, van sinen liene, dat hi heeft uter hure van Haerlem, 10 £’.¹⁰⁶

---

⁹⁹ OHZ IV no. 2237, d.d. 27-10-1285.

¹⁰⁰ CSN no. 900.

¹⁰¹ CSN no. 899.

¹⁰² B. de Keijzer, *De borgen voor Gijsbert van Amstel en Herman van Woerden. Onderzoek naar borgstellingen in de middeleeuwen* (Rotterdam, 2011).

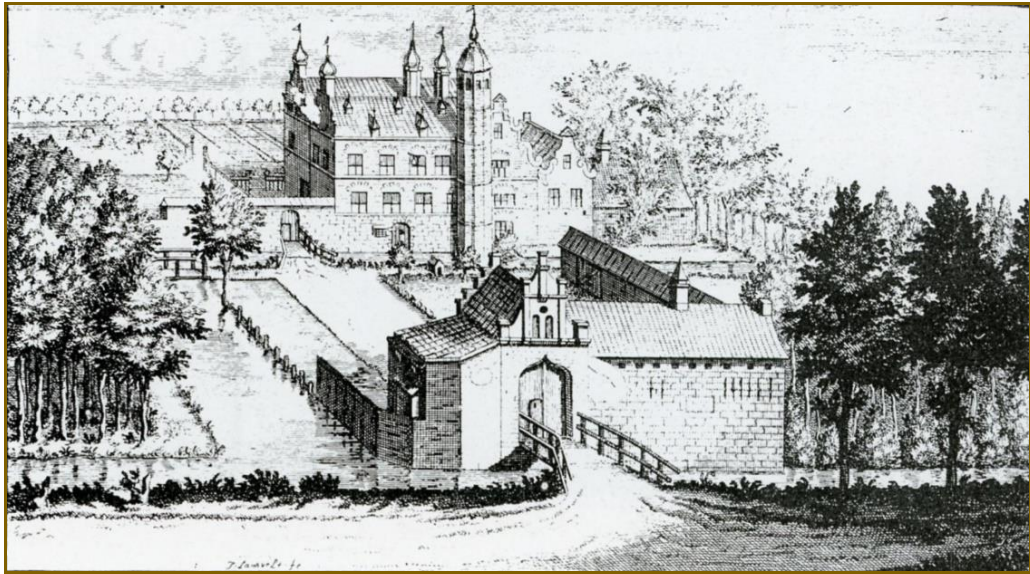
¹⁰³ Muller. Het oudste register, blz. 127; Beelaerts van Blokland, Van Santhorst, kolom 361.

¹⁰⁴ Van Mieris II, blz. 83-84, d.d. 11-5-1309.

¹⁰⁵ Van Mieris II, blz. 178, d.d. 25-12-1316 (1316, in Karsdage).

¹⁰⁶ Hamaker, Rekeningen I, blz. 70.

Heer Wouter van Haarlem bezat een landgoed van 103½ morgen te Zoeterwoude, waarop een hofstede heeft gestaan. Deze hofstede is bekend onder de naam ‘Heer-Wouterwerf’ of ‘Croonesteyn’. Later is er een buitenhuis op gebouwd (afb. 5).¹⁰⁷

Afb. 5. Kasteel Cronestein te Zoeterwoude (1712).¹⁰⁸
(Tekening van J. Lamsvelt)

Mr. Dirk van Tienen, arts en klerk, krijgt op 24 september 1352 ten vrij eigen 104 morgen land, gelegen Zoeterwoude binnen de wetering, zoals heer Jan van Polanen, die verkreeg van heer Wouter van Haarlem, voor 300 oude schilden.¹⁰⁹

Tussen de heer Van Putten en de heer van de Lek en van Breda is een probleem gerezen over het niet tijdig verheffen van het leen, die Willem Smeder momenteel houdt, en waarover op 25 juli 1389 een uitspraak wordt gedaan. Het gaat om een woning met 103½ morgen land in het ambacht Zoeterwoude, ‘die Heren Wouters van Haerlem placht te wesen’.¹¹⁰

Kinderen:

1. *Dirk, heer Woutersz. van Haarlem*, beleend met 4 morgen 4 hond land, in het ambacht van Zoeterwoude, genaamd ‘de Kerfmade’, (ruim) voor 7 november 1360, krijgt 1 morgen ten vrij eigen om te verkopen met toestemming van zijn Jan Dirksz. van Haarlem, zijn zoon.¹¹¹

2. *Sophia, heer Woutersdr. van Haarlem*, tr. (lijftocht 8 januari 1317)¹¹² *Hugo Dirksz.*, vestigt de lijftocht op drie akkers land, gelegen in het ambacht Benthuizen, 9 januari 1317, krijgt het leen ten vrij eigen 29 augustus 1323.¹¹³

3. *Floris, heer Woutersz. van Haarlem*, vermeld 1327.

¹⁰⁷ Fockema Andrea, Kastelen Rijnland, blz. 72.

¹⁰⁸ Fockema Andrea, Kastelen Rijnland, afb. 19.

¹⁰⁹ Kort, Leenkamer Polanen-1 (1997), blz. 735 (leen 63).

¹¹⁰ Van Mieris III, blz. 532, d.d. 25-7-1389. In een voetnoot: ‘Kroonestein geheten, wyl die hofstede de naam droeg van Wouterswerf’.

¹¹¹ Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 631 (leen 436).

¹¹² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 68, d.d. 8-1-1317 (1316, saterdag na Dertiendag). [Toepassing paasstijl]

¹¹³ Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-1 (1987), blz. 404 (leen 43).

Op 3 april 1327 verleent graaf Willem III aan Floris, zoon heer Wouter van Haarlem, vrijheid die van moederszijde dienstman was.¹¹⁴

3. *Willem van Haarlem*, vermeld 1261-1289/95.

Afb. 6. Het zegel van Willem van Haarlem, knaap (1285).¹¹⁵
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 16 augustus 1288 verklaart graaf Floris V dat heer Dirk van Brederode, baljuw van Kennemerland, samen met Willem van Haarlem, uit zijn naam de bestaande onderhoudsregeling van de dijk tussen 'Oitgorstkoeye en Limmen' heeft opgeheven, waarvoor in de plaats een andere regeling zal gelden.¹¹⁶

Tussen 23 december 1289 en 28 augustus 1295 is er een verslag gemaakt over een onderzoek naar de grenzen van een aantal ambachten, w.o. genoemd 'Wilaems woninghe van Haerlem haer Symons broeder'.¹¹⁷

4. *Beatrix van Haarlem*, vermeld 1261, tr. *Wouter II van Egmond*,¹¹⁸ ridder (1248), vermeld 1245-1270, gesneuveld in de strijd tegen de West-Friezen 20 augustus 1272,¹¹⁹ zn. van Willem I van Egmond en Badeloch (van Haarlem).

Opmerking

Voor zover de stand van zaken op dit moment is, zijn Wouter II van Egmond en Beatrix van Haarlem in de 5^e graad verwant. Een huwelijksdispensatie is niet bekend.¹²⁰

---

¹¹⁴ Enklaar, Ministerialiteit, blz. 69; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 160, d.d. 3-4-1327 (1326, vrijdags voor Palmen). [Toepassing paasstijl] NA, AGH inv.nr. 256, fol. 17, no. 100, resp. inv.nr. 255, fol. 17, no. 104, d.d. 14-3-1326. [Toepassing jaorstijl]

¹¹⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +S'WIL[L]ELMI·DE·HARLEM
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: vroeggotisch schild.
4. wapen: een smal kruis vergezeld in de vier kwartieren van een omgewende merlet, met een verlaagde barensteel van 4 hangers over alles heen.

¹¹⁶ OHZ IV no. 2363, d.d. 16-8-1288.

¹¹⁷ OHZ V no. 3031, d.d. [tussen 22-12-1289 en 28-8-1295].

¹¹⁸ B. de Keijzer, *Van Egmond* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

¹¹⁹ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 68, d.d. 20-8-1272: '(obiit) dominus Walterus de Egmonda cum filio suo Wilhelmo occius est a Frisonibus'.

¹²⁰ Brom, Bullarium Trajectense. Vroege huwelijksdispensaties zijn daarin niet te vinden of zijn niet herkend.

VII. *Simon van Haarlem*, ridder (1248), vermeld 1245-1280,¹²¹ baljuw van Zeeland (1250), baljuw van Kennemerland (1267), overl. tussen 24 september en 1 december 1280, tr. 1^e *Beatrix (van Teylingen)*, vermeld 1279 (postuum), dr. van Willem van Teylingen, tr. 2^e *Catharina van Dale*, overl. voor 5 september 1281,¹²² dr. van Hendrik II, graaf van Dale en heer van Diepenheim, en Bertha van Bentheim.¹²³

Op 23 november 1245 verleent graaf Willem II een keur aan de burgers van Haarlem. waarbij o.a. Simon van Haarlem getuige is.¹²⁴ Willem, gekozen rooms-koning, schenkt aan zijn tante Richarda, land te Delft. Getuige o.a. 'Symon de Harlem, militis'.¹²⁵ Op 16 oktober 1248 verkopen Willem, gekozen rooms-koning, samen met zijn broer Floris, de hof te Heemskerk, geheten 'Hofland', aan 'nos viris nobilibus Symoni de Harlem et Waltero de Eggemunde, militibus'.¹²⁶ In februari 1250 wordt Simon van Haarlem, baljuw van Zeeland, gelast de abdijs van Middelburg te beschermen.¹²⁷ In dit kader volgt een oorkonde, gedateerd, 17 februari 1250, waarin heer Simon van Haarlem, ridder, baljuw van Zeeland, optreedt.¹²⁸

Op 20 januari 1251 beleent Simon van Haarlem, ridder, Jacob van Elsbroek, burger van Haarlem, met het land dat Dirk, zoon van heer Allard Dove, destijds bezat.¹²⁹ Simon van Haarlem geeft op 10 maart 1251 aan heer Wouter van Egmond, zijn zwager, een aantal stukken land, gelegen onder Heemskerk, de helft van de tiende van Scommeer, alsmede enige renten in Limmen en Oesdom, in leen en bepaalt dat die lenen onversterfelijk zullen zijn.¹³⁰ Rooms-koning Willem staat op 15 juli 1252 toe aan Simon van Haarlem dat diens kinderen in zijn lenen mogen opvolgen.¹³¹ Op 27 oktober 1252 beleent Simon van Haarlem, ridder, Jacob van Elsbroek, burger van Haarlem, met de smalle tiend in Haarlemmerwoude en elders, en bepaalt dat dit leen onversterfelijk zal zijn.¹³² Vervolgens geeft Simon van Haarlem, ridder, op 19 december 1252 aan Willem van de Poel, burger van Haarlem, en diens vrouw Machteld van der Zande, in leen elf percelen stadsgrond, gelegen binnen het Haarlems rechtsgebied, en bepaalt dat dit leen onversterfelijk zal zijn.¹³³

Op 26 juni 1254 komt rooms-koning Willem overeen met 'nobilis viro' Simon van Haarlem dat de ingezetenen van Heiloo zich niet mogen vestigen in de stad Alkmaar.¹³⁴ Simon, van Haarlem, ridder, verleent aan Jacob van Elsbroek, burger van Haarlem, op 29 december 1254 de tiende van Raasdorp, en bepaalt dat dit leen onversterfelijk zal zijn.¹³⁵ Op 15 oktober 1256 verklaren Hendrik, heer van Voorne, en elf andere edelen, w.o. Simon van Haarlem, dat het vredesverdrag gesloten tussen Margaretha, gravin van Vlaanderen en Henegouwen, enerzijds, en ruwaard Floris, en diens neef graaf Floris V, anderzijds, te zullen naleven.¹³⁶ Simon van

---

¹²¹ Simon van Haarlem komt vanaf 1245 tot zijn overlijden in 1280 in 45 oorkonden voor. Er is naar gestreefd om de oorkonden waar mogelijk beknopt te behandelen.

¹²² OHZ IV no. 1980, d.d. 5-9-1281.

¹²³ Dek, Graven van Holland, blz. 18.

¹²⁴ OHZ II no. 672-673, d.d. 23-11-1245.

¹²⁵ OHZ II no. 735, d.d. 1-3-1248.

¹²⁶ OHZ II no. 783, d.d. 16-10-1248.

¹²⁷ OHZ II no. 839, d.d. februari 1250.

¹²⁸ OHZ II no. 841, d.d. 17-2-1250.

¹²⁹ OHZ II no. 877, d.d. 20-1-1251.

¹³⁰ OHZ II no. 884, d.d. 10-3-1251.

¹³¹ OHZ II no. 937, d.d. 15-7-1252.

¹³² OHZ II no. 952, d.d. 27-10-1252.

¹³³ OHZ II no. 958, d.d. 19-12-1252.

¹³⁴ OHZ II no. 1010, d.d. 26-6-1252.

¹³⁵ OHZ II no. 1038, d.d. 29-12-1254.

¹³⁶ OHZ III no. 1124, d.d. 15-10-1256.

Haarlem, ridder, genoemd als getuige op 6 juni 1256.¹³⁷ Guido, graaf van Vlaanderen, en Otto II, graaf van Gelre, doen op 12 juni 1257 uitspraak in de ontstane geschillen tussen de bisschop van Utrecht, enerzijds, en Floris, ruwaard, anderzijds, in aanwezigheid van o.a. ‘dominus Simon de Harlem’.¹³⁸ Ruwaardes Aleid schenkt op 22 februari resp. 17 maart 1259 aan de abdijs van Rijnsburg een aantal tienden in Oegstgeest en Rijnsburg, die Dirk, ridder, heer van Teylingen, van haar in leen had gehouden. Getuige onder andere ‘viris nobilis dominus Symon de Harlem’.¹³⁹ Op 4 januari 1260 staat Simon, ridder, genaamd van Haarlem, 10 viertel land, gelegen in Heemskerk, af aan Otto II, graaf van Gelre.¹⁴⁰

Lubbert II, abt van Egmond, geeft op 18 november 1261 alle abdijland in Limmen en tussen Limmen en Oudburgerlaan in Heilo, met uitzondering van enige hetgeen tot de meierij van Egmond en Rinnegom, de kelder, de cariteit, de kosterij en het hospitaal behoort, aan heer Simon van Haarlem, ridder, in erfelijke pacht, tegen 50 pond Hollands, 120 ganzen en 120 kippen per jaar, en omschrijft de wijze van vererven van die pacht, namelijk achtereenvolgens op zijn oudste wettige zoon, bij ontstentenis van erfgenamen op zijn oudste wettige dochter, vervolgens op ‘Walterum, fratrem dicti militis, Willelmum, fratrem dicti domini Simonis, Willelmum de Ekmonda, filium Beatrices, sororis dicti militis’. Verder wijst heer Simon van Haarlem zes borgen aan, namelijk: Dirk, heer van Teylingen, Jan Persijn, Hugo van Naaldwijk, Jacob van de Woude, Gerard van de Wateringe, ridders, en Willem van Egmond.¹⁴¹

Op 18 november 1261 verkoopt Willem van Steenhuis aan de abt en het convent van Egmond de tiende van Poelgeest, die hij van de grafelijkheid in leen hield. Borgen zijn Simon van Haarlem, Jan Persijn, Hugo van Naaldwijk en Dirk van Poelgeest, ridders.¹⁴² In 1266 erkent Floris V, graaf van Holland, 200 pond schuldig te zijn aan heer Simon van Haarlem.¹⁴³ Voorts bevestigt de graaf op 20 augustus 1266 de kooplieden van Lübeck in hun door zijn vader en eerdere graven verleende vrijgeleide, met als getuigen: ‘Theodericus, dominus de Theylingen, Symon de Harlem, Giselbertus de Amstelle, viris nobiles’.¹⁴⁴ Hierna neemt de graaf op 19 december 1266 de burgers van Leiden in zijn bescherming op, waarbij als eerste getuige heer Simon van Haarlem, ridder, optreedt. Later in de getuigenrij volgt Willem van Haarlem (zijn broer).¹⁴⁵

Op 14 januari 1267 worden genoemd Simon van Haarlem, baljuw van Kennemerland, en Dirk van Teylingen, baljuw van Holland.¹⁴⁶ Hendrik, heer van de Lek, ridder, neemt op 23 oktober 1268 het gerecht met cijns in Lopik en het gerecht met tiend en cijns in Bonrepas voor de duur van zijn leven in pacht van de deken en het kapittel van Sint Marie te Utrecht. Als borg wordt o.a. heer Simon van Haarlem, ridder, genoemd die de oorkonde mede bezegeld (afb. 7),¹⁴⁷ en op 23 juni 1270 als getuige vermeld.¹⁴⁸

---

¹³⁷ OHZ III no. 1158, d.d. 6-6-1257.

¹³⁸ OHZ III no. 1164, d.d. 12-6-1257.

¹³⁹ OHZ III no. 1205-1206, d.d. 22-2-1259; resp. no. 1208, d.d. 17-3-1259.

¹⁴⁰ OHZ III no. 1223, d.d. 4-1-1260. [Toepassing paasstijl] Indien de oorkonde in Gelre vervaardigd is dan zal de kerststijl gehanteerd zijn, dat wil zeggen 5 januari 1259.

¹⁴¹ OHZ III no. 1273, d.d. 18-11-1261.

¹⁴² OHZ III no. 1274, d.d. 18-11-1261.

¹⁴³ OHZ III no. 1446, d.d. 1266 [ca. 24 juni – 15 april 1267].

¹⁴⁴ OHZ III no. 1419, d.d. 20-8-1266.

¹⁴⁵ OHZ III no. 1433, d.d. 19-1-1266.

¹⁴⁶ OHZ III no. 1440, d.d. 14-1-1267.

¹⁴⁷ OHZ III no. 1482, d.d. 23-10-1268.

¹⁴⁸ OHZ III no. 1525, d.d. 23-6-1270.

Afb. 7. Het ruiterszegel van Simon van Haarlem, ridder (1268).¹⁴⁹
(*Het Utrechts Archief*)

In 1271 geeft graaf Floris V kwijting van de betaling van een niet nader genoemd bedrag aan heer Simon van Haarlem.¹⁵⁰ In een oorkonde, gedateerd 16 augustus 1271, ziet ‘Simon dominus de Harlem’, af van wraakneming op de burgers van Keulen voor het doden van Hendrik van Herpen, ridder, en de gevangenneming van diens broer Albert, zijn verwanten, tijdens de aanslag door hen ondernomen op de stad Keulen.¹⁵¹ Met het ruiterszegel van Simon van Haarlem.¹⁵² Het is opmerkelijk dat hij in tegenstelling tot alle andere oorkonden hier ‘heer van Haarlem’ wordt genoemd.

Afb. 8. Het ruiterszegel van Simon van Haarlem, ridder (1274).¹⁵³
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

¹⁴⁹ Beschrijving: 1. omschrift: [-]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenuitrusting.
4. wapen: een smal kruis vergezeld in elk van de vier kwartieren van drie merletten (2:1).
5. gerestaureerd.

¹⁵⁰ OHZ III no. 1591, d.d. 1271 [3 april – 22 april 1272].

¹⁵¹ OHZ III no. 1570, d.d. 16-8-1271; OKN III no. 511, d.d. 16-8-1271: ‘Simon dominus de Harlem (...) viri nobiles Henricus de Herpen, miles, et Albertus frater eius, consanguinei nostri’.

¹⁵² De Fremery, OHZ III, no. 158, d.d. 8-10-1270 (noot no. 363, d.d. 16-8-1271: Simon, heer van Haarlem (Harlem), met zeer beschadigd ruiterszegel. Nog zichtbaar een zeer smal kruis (misschien van eene kwartileering) vergezeld van 12 meertjes; in elk kwartier van het kruis, drie boven elkander’.

¹⁵³ Beschrijving: 1. omschrift: [-] MILITIS
2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een ridder in volle wapenuitrusting vasthoudend met de linker hand een vroeggotisch schild.
4. wapen: een smal kruis vergezeld in elk van de vier kwartieren van drie merletten (2:1).

Op 7 september 1273 kent Jan Persijn, heer van Waterland, ridder, aan de ingezetenen van zijn gebied bij wijze van verzoening, nadat zij tegen hem in opstand zijn gekomen, een keur toe. Onder getuigen o.a. ‘Simon, ridder, van Haarlem’.¹⁵⁴ In 1274 bevestigt graaf Floris V de schenking van goederen in Leeuwenhorst en elders door wijlen Arnout, persoon in Haarlem, en diens broers Walewijn, gedaan aan de priorin en het convent van Leeuwenhorst, en neemt het klooster op in zijn bescherming.¹⁵⁵ Bezegeld door o.a. ‘domini S. de Harlem’ (afb. 8).¹⁵⁶ Van het beschadigde ruiterszegel is een fraaie tekening gemaakt (afb. 9).

Afb. 9. Tekening van het ruiterszegel van Simon van Haarlem, ridder (1274).¹⁵⁷

Graaf Floris V beleent in 1275 heer Simon van Haarlem ten behoeve van diens zoon Dirk met een aantal, niet nader gespecificeerde, heerlijkheden, die hij aan de graaf had opgedragen.¹⁵⁸ Blijkens een latere oorkonde (1281) omvat het de tienden, de rechtsmacht en de inkomsten in Schermer, Graft, Mijzen en de Hout.¹⁵⁹

In 1276 zegt graaf Floris V aan heer Simon van Haarlem toe, dat de schout van Alkmaar op zijn gezag alle roerende goederen zal afgeven van de ingezetenen van Heiloo, die zich (zonder toestemming van heer Simon) te Alkmaar hebben gevestigd of zullen gaan vestigen.¹⁶⁰ Op 18 december 1276 kent graaf Floris V de kooplieden uit Kampen, Zwolle en andere plaatsen voorrechten toe. Getuige o.a. heer Simon van Haarlem.¹⁶¹

Op 14 september 1277 staat Simon, ridder, genaamd van Haarlem, samen met Wouter van Castricum toe aan Jan van Rolland om de ‘Aremmermade’ te verkopen.¹⁶² Vervolgens ontslaat Simon van Haarlem, ridder, op 1 februari 1278 enige burgers van Haarlem, die zich tegenover zijn zoon, Willem, en Simon van Zanden – optredende als zijn vertegenwoordigers – borg hadden gesteld voor graaf Floris V met betrekking tot de betaling van 350 pond Hollands, van hun verplichtingen.¹⁶³

¹⁵⁴ OHZ III no. 1647, d.d. 7-9-1273, resp. OHZ III no. 1708, d.d. 30-12-1275 (hernieuwing van de keur).

¹⁵⁵ OHZ III no. 1691, d.d. [30-3-]1274 - [12-4-]1275. [Toepassing paasstijl]

¹⁵⁶ CSN no. 898.

¹⁵⁷ Groesbeek, Heemskerk, blz. 58.

¹⁵⁸ OHZ III no. 1727, d.d. 1275 [12 april – 3 april 1276]; Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 520 (leen 1).

¹⁵⁹ OHZ IV no. 2004, d.d. 1281 [11 april – 27 maart 1282].

¹⁶⁰ OHZ III no. 1774, d.d. 1276 [3 april – 26 maart 1277].

¹⁶¹ OHZ III no. 1754, d.d. 18-12-1276.

¹⁶² OHZ III no. 1799, d.d. 14-9-1277.

¹⁶³ OHZ III no. 1814, d.d. 1-2-1278.

In 1279 geeft graaf Floris V kwijting aan heer Simon van Haarlem van de betaling van een niet nader genoemd bedrag.¹⁶⁴ Heer Simon van Haarlem, ridder, draagt op 20 maart 1279 het ambacht Bergen ten behoeve van Dirk, zijn zoon uit zijn eerste huwelijk met *vrouwe* Beatrix, op aan graaf Floris V, met de bepaling dat de belening eerst na zijn overlijden effectief wordt.¹⁶⁵ Op de volgende dag beleent de graaf Dirk van Haarlem, zoon van heer Simon van Haarlem, voor de duur van diens leven met de goederen die door de dood van Dirk van de Meije aan de graaf waren gekomen.¹⁶⁶ Op 26 juli 1279 geeft graaf Floris V aan heer Dirk, heer van Keppel, de hof 'Oldburgen' met mannen, tienden en overige toebehoren, in leen, getuige o.a. heer Simon van Haarlem.¹⁶⁷

Op 21 januari 1280 verklaren heer Simon van Haarlem en zeven andere, met naam genoemde, edelen dat de oorkonde waarbij het huis Vreeland aan de heer van Amstel in pand werd gegeven in orde is, en dat de heer van Amstel het huis zal vrijgeven een jaar na ontvangst van het losgeld, zoals dat is vastgesteld in de oorkonde die hij daarvan bezit.¹⁶⁸ Graaf Floris V geeft op 3 mei 1280 het goed Schoonhoven met rechtsmacht, tiende en bede in leen aan heer Nicolaas van Cats, getuige o.a. heer Simon van Haarlem.¹⁶⁹ Twee dagen later schenkt de graaf aan de burgers van Delft de opbrengst van de 'muddepenning',¹⁷⁰ aldaar. Onder de getuigen o.a. heer Simon van Haarlem.¹⁷¹ op 24 september 1280 verkoopt Dirk, heer van Teylingen, aan heer Nicolaas van Souburg, ridder, voor 800 pond Hollands en een vat wijn, het ambacht Alblas c.a., getuige o.a. heer Simon van Haarlem.¹⁷²

Uit het eerste huwelijk:

1. *Willem van Haarlem*, volgt VIII-a.
2. *Dirk van Haarlem*, volgt VIII-b.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Hendrik van Diepenheim*, volgt VIII-c.

VIII-a. *Willem van Haarlem*, knaap (1296, 1303/04), vermeld 1278-1317, overl. 25 september 1317,¹⁷³ tr. 1^e (lijftocht 21 juni 1283) *Catharina*, vermeld 1283, 1290, tr. 2^e (tussen 1314 en 1316) *Geertruida van de Wateringe*, vrouwe van Alkemade, abdis van het klooster Loosduinen (1328-1330),¹⁷⁴ overl. 30 januari 1331.¹⁷⁵ Zij tr. 1^e Hendrik van Alkemade,¹⁷⁶ vermeld 1293-1311, overl. 1314, zn. van Dirk van Alkemade en Aleid van de Lek.

Opmerkelijk zijn twee aantekeningen in de grafelijke registers beiden met het jaartal 1276. In de eerste kreeg heer Simon van Haarlem door graaf Floris V herbevestigd dat ingezetenen van Heiloo zich zonder Simons toestemming niet in Alkmaar mogen vestigen. Deze toezegging

¹⁶⁴ OHZ IV no. 1900, d.d. 1279 [31 maart – 19 april 1280].

¹⁶⁵ OHZ IV no. 1859, d.d. 20-3-1279.

¹⁶⁶ OHZ IV no. 1860, d.d. 21-3-1279.

¹⁶⁷ OHZ IV no. 1874, d.d. 26-7-1279.

¹⁶⁸ OHZ VI no. 1891, d.d. 21-1-1280.

¹⁶⁹ OHZ IV no. 1901, d.d. 3-5-1280.

¹⁷⁰ Opbrengst betaald voor het gebruik van de standaardmaat.

¹⁷¹ OHZ IV no. 1902, d.d. 5-5-1280.

¹⁷² OHZ IV no. 1921, d.d. 24-9-1280.

¹⁷³ Van der Velden, *Necrologium*, blz. 74, d.d. 25 september: 'Wilhelmi de Haerlem qui dedit annuatim 10 solidos hollandie'.

¹⁷⁴ De Hertog, *Abdij Loosduinen*, blz. 330-332.

¹⁷⁵ Dirk Pauw, *Chronicon universale* (z.p., ca. 1482), blz. 437, d.d. 13-1-1331; 'Gheertrudis stierf de negentiende dag voor de Kal van februari in het jaar des Heeren 1330'. [Toepassing paasstijl]

¹⁷⁶ Kort, *Van Alkemade-1*, kolom 258-259.

was hem op 26 juni 1254 door rooms-koning Willem gegeven (zie hiervoor. In de tweede aantekening met hetzelfde jaartal bepaalt graaf Floris V ten gunste van Willem van Haarlem dat de ingezetenen van Heiloo zich zonder Willems toestemming niet in Alkmaar mogen vestigen.¹⁷⁷ Het is niet logisch om in 1276 zowel vader als zoon te bevestigen in hun recht. Vermoedelijk is het jaartal van de tweede aantekening ontleend aan de herbevestiging ten name van Simon van Haarlem. De tweede aantekening wijst op een oorkonde van 14 december 1280 (zie hieronder).

Willem van Haarlem, zoon van wijlen heer Simon van Haarlem, verkoopt op 1 december 1280 een erfelijke renteleen van 10 pond jaarlijks uit de zomerbede in Haarlem aan Jan van Zaanden.¹⁷⁸ Op 14 december 1280 geeft graaf Floris V een verklaring op verzoek van Willem van Haarlem, zoon van wijlen Simon van Haarlem, en zegt toe dat niemand uit Heiloo burger van Alkmaar kan worden zonder uitdrukkelijke toestemming van voornoemde Willem van Haarlem.¹⁷⁹

In 1281 geeft graaf Floris V de tienden, de rechtsmacht en de inkomsten in Schermer, Graft, Mijzen en de Hout, die hem door heer Simon van Haarlem waren opgedragen, in recht leen aan diens zoon Dirk van Haarlem die op zijn beurt (een deel van) deze leengoederen in achterleen afstaat aan zijn broer Willem van Haarlem.¹⁸⁰ Op 5 september 1281 verklaart Willem van Haarlem dat wijlen Catharina, weduwe van zijn vader, heer Simon van Haarlem, bij haar leven de heer van Bronkhorst en Otto van Dale kwijting heeft gegeven voor de betaling van 150 pond Leuvens, en bevestigt de kwijting namens zijn broers waarover hij voogd is.¹⁸¹

Willem, zoon van heer Simon van Haarlem, vestigt op 21 juni 1283 de lijftocht voor zijn echtgenote, Catharina, op zijn ambachten het Noordeinde van Schermer, Mijzen, Ursem en Graft, en een ambacht bij Heiloo, welke goederen zijn vader in leen hield van de heer van Voorne.¹⁸²

Het is opvallend dat gedurende de periode 1283-1290 de broers Willem- en Dirk van Haarlem ontbreken als getuigen in grafelijke oorkonden. Maar het strekt kennelijk verder, want ook in de verzoeningsoorkonde van 27 oktober 1285 tussen de Van Amstel's met Floris V, graaf van Holland en Zeeland, en Jan, elect van Utrecht, worden ze niet genoemd.¹⁸³ Integendeel, zij worden vertegenwoordigd door hun ooms Willem- en Wouter van Haarlem, die klaarblijkelijk acceptabel waren voor de optredende partijen in het kader van de borgstellingen. Het is gissen, maar ligt hier soms een conflict met graaf Floris V aan ten grondslag? Hoe het zij, in de loop van het jaar 1290 komen ze weer in oorkonden voor.

Op 16 mei 1290 bevestigt graaf Floris V de lijftocht van Catharina, echtgenote van Willem van Haarlem, gevestigd op het ambacht Castricum, 8 pond jaarlijks, gevestigd op de tijnsen van Limmen, Heiloo, Bergen, Castricum, Heemskerk en Oesdom, en ambacht en huis van Heemskerk.¹⁸⁴ Graaf Floris V verklaart aan Nicolaas van Cats of diens verwanten 3.500 pond

---

¹⁷⁷ OHZ III no. 1775, d.d. 1276 [3 april – 26 maart 1277]. Geamendeerd in 1-12-1280.

¹⁷⁸ OHZ IV no. 1924, d.d. 1-12-1280.

¹⁷⁹ OHZ IV no. 1930, d.d. 14-1-1280.

¹⁸⁰ OHZ IV no. 2004, d.d. 1281 [11 april – 27 maart 1282].

¹⁸¹ OHZ IV no. 1980, d.d. 5-9-1281.

¹⁸² OHZ IV no. 2119, d.d. 21-6-1283; Kort, Van Voorne, blz. 125. Opgenomen in een vidimus van 1316; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 110).

¹⁸³ OHZ IV no. 2237, d.d. 27-10-1285.

¹⁸⁴ OHZ IV no. 2473, d.d. 16-5-1290; Kort, Haarlem, blz. 2, regest (1), d.d. 16-5-1290; Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 103 (leen 104); Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 74 (leen 48), blz. 85 (leen 72), blz. 103 (leen 104).

Hollands te zullen voldoen in 7 jaarlijkse termijnen van 500 pond uit de bede van Zeeland. Hij stelt twaalf borgen w.o. Willem, heer Simonszone van Haarlem.¹⁸⁵

Heer Willem van Egmond, Gerard van Velzen, Gerard, zoon van heer Wouter, en anderen verklaarden ten overstaan van graaf Floris V op 3 april 1292 dat Willem van Haarlem, zoon van wijlen heer Simon van Haarlem, het noordeinde van Schermer, Mijzen en Ursem met de desbetreffende gerechten in leen houdt van Gerard, onmondig heer van Voorne, die het op zijn beurt in leen houdt van de graaf.¹⁸⁶ Dirk van Brederode, Willem van Egmond, Nicolaas Persijn, Gerard van Egmond, ridders, Willem van Haarlem, Jan van Teylingen, en Gerard van Heemskerk, knapen, beloven op 2 augustus 1296 vrijwillig in Haarlem in leiding te gaan totdat de onmondige graaf in Holland is aangekomen en samen met de grafelijke leenmannen een oordeel heeft geveld over hun onschuld en beloven de onmondige graaf en de stad Haarlem zo goed mogelijk bij te staan.¹⁸⁷ Op 4 mei 1297 wijst graaf Jan I de lijftocht van gravin Elisabeth aan op aandringen van de gevolmachtigden van koning Eduard I van Engeland. Onder getuigen o.a. Willem van Haarlem.¹⁸⁸

Graaf Jan I verklaart op 27 maart 1299 dat Guido, graaf van Vlaanderen, hem en zijn nazaten heeft ontslagen van leenhulde over Zeeland-Bewesterschelde. Onder de vele getuigen o.a. Willem van Haarlem, knaap,¹⁸⁹ die de oorkonde mede bezegelde (afb. 10).¹⁹⁰

Afb. 10. Het zegel van Willem van Haarlem, knaap (1299).¹⁹¹
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 14 augustus 1303 geeft graaf Jan I aan de getrouwe lieden van Kennemerland toestemming om burenen op schot¹⁹² te zetten. Bezegeld door heer Dirk van Brederode, Willem van Haarlem

¹⁸⁵ OHZ IV no. 2494, d.d. 12-6-1290.

¹⁸⁶ OHZ V no. 2714, d.d. 3-4-1292; Kort, Van Voorne, blz. 1 inv.nr. 8, resp. blz. 14, no. 28; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 110), d.d. 3-4-1293.

¹⁸⁷ OHZ V no. 3157, d.d. 2-8-1296.

¹⁸⁸ OHZ V no. 3278, d.d. 4-5-1297.

¹⁸⁹ OHZ V no. 3462, d.d. 27-3-1299.

¹⁹⁰ CSN no. 901.

¹⁹¹ Beschrijving: 1. omschrift: +S·WILLELMI·DE·HARLEM

2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfronde schild.

4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.

¹⁹² Schot was een betaling op goederen of inkomsten door onedele lieden.

en Gerrit van Heemskerk, knapen.¹⁹³ Graaf Jan I bepaalt op 12 december 1303 het onderscheid tussen edelen en onedele van Kennemerland in verband met het betalen van schot.¹⁹⁴

Graaf Willem III verklaart op 11 augustus 1305 dat alle edellieden, die hun 'edeldom' niet kunnen bewijzen, in het vervolg tol en vaargeld samen met alle onderdanen moeten betalen onder aanwezigheid van 'edele luyden, onse lieve getrouwe mannen'. Bezegeld door o.a. Willem van Haarlem, Dirk, zijn broeder, Willem van Egmond, Claes, zijn broeder, knapen.¹⁹⁵ Dit charter bevindt zich niet in het grafelijk archief, maar is gedrukt in D'Oude Chronijcke.¹⁹⁶ Voor wat betreft de zegelaars klopt de datum niet, want Dirk van Haarlem is op 20 maart 1304 gesneuveld, terwijl Nicolaas van Egmond op 22 mei 1305 is overleden. Op de zelfde dag, 11 augustus 1305, deed de graaf en zijn mannen uitspraak in de geschillen tussen de inwoners van Kennemerland en de welgeborenen aldaar. Bezegeld door o.a. Willem van Haarlem, Dirk, zijn broeder, Willem van Egmond, Claes, zijn broer, knapen.¹⁹⁷ Ook hier is de datum onjuist.

Toelichting

In de periode, gelegen tussen november 1303 en februari 1304, was Willem, zoon van graaf Jan I, zijn vader opgevolgd als graaf in Holland en Zeeland vanwege diens slechte gezondheid. In februari 1304 keerde graaf Jan II naar Henegouwen terug.¹⁹⁸ Indien de hiervoor genoemde charters inderdaad door graaf Willem III zijn uitgevaardigd dan ligt de datum ergens tussen november 1303 en maart 1304.

Gerard van Raaphorst, ridder, Willem van Haarlem, Dirk van Wassenaar, Bartholomeus van Uitwijk, en Jan van Rolland, (leen)mannen van de kerk van Egmond, zijn op 9 januari 1304 gedagvaardom te Egmond voor de abt en het convent te verschijnen in verband met geding tegen Gheye Jansz., die zich land van de abdij had toegeëigend.¹⁹⁹

Door zijn huwelijk, voltrokken tussen 1314 en 1316, beschikt Willem van Haarlem over een rente van 4 pond Hollands jaarlijks in Wateringen, die hij in leen heeft uitgegeven.²⁰⁰

Op 21 januari 1316 bevestigt graaf Willem III dat Hendrik van Diepenheim, zoon van heer Simon van Haarlem, afstand heeft gedaan van zijn aanspraken op het leengoed van Willem van Haarlem, zijn broer, ten gunste van Jan van Bergen, met welk goed hij na het overlijden van Willem van Haarlem zal beleend worden met uitzondering van het goed van *vrouwe* Catharina, Hendrik's moeder, waarmee na het overlijden van Willem van Haarlem de graaf Hendrik van Diepenheim zal belenen.²⁰¹ Op dezelfde dag bevestigt graaf Willem III de overeenkomst tussen Willem van Haarlem met Geertruida, diens vrouw, en Jan van Bergen, hun neef. De graaf

---

¹⁹³ Van Mieris II, blz. 33, d.d. 14-8-1303 (1303, des woensdaghs na Sinte Laurensdagh).

¹⁹⁴ Van Mieris II, blz. 38, d.d. 12-12-1303 (1303, op St. Lucia avont).

¹⁹⁵ Van Mieris II, blz. 48, d.d. 11-8-1305.

¹⁹⁶ Van Gouthoeven, D'oude Chronijcke, blz. 375.

¹⁹⁷ Van Mieris II, blz. 48-49, d.d. 11-8-1305.

¹⁹⁸ De Graaf, Oorlog om Holland, blz. 183-184.

¹⁹⁹ Van Mieris II, blz. 25, d.d. 9-1-1304 (1303, des donredaags na Driekoningen). [Toepassing paasstijl]

²⁰⁰ Kort, Leenkamer Haarlem (1986). blz. 319 (leen 34).

²⁰¹ Kort, Haarlem, blz. 1, inv.nr. 1, d.d. 21-1-1316.

draagt de baljuw van Kennemerland en Friesland op om op de uitvoering van de overeenkomst toe te zien.²⁰²

Graaf Willem III doet op 9 januari 1317 uitspraak over het geschil dat is ontstaan tussen Geertruid, vrouwe van Alkemade, echtgenote van Willem van Haarlem en Dirk van den Hove. Er was een kwestie gerezen over een erf, genaamd ‘Blomvenne’.²⁰³

In 1328 treedt Geertruid van de Wateringe in onder de naam ‘Van Haerlem’ in het klooster te Loosduinen.²⁰⁴

Uit het eerste huwelijk:

1. *Jan van Haarlem*, vermeld 1307, overl. voor 1312, tr. *Aleid van Henegouwen*,²⁰⁵ vrouwe van Zandenburg, Buren en Wissekerke, vermeld 1323-1351, overl. tussen 12 juni 1351 en 14 maart 1364,²⁰⁶ bastaarddochter van Jan II, graaf van Holland en Henegouwen. Zij tr. 2^e 1312 Wolfert II van Borsele,²⁰⁷ heer van Veere en Zandenburg, ridder, vermeld 1308-1316, overl. voor 6 april 1317, zn. van Wolfert I van Borsele en Sibille van Praet, tr. 3^e (voor 22 juli 1317)²⁰⁸ Otto, heer van Buren, vermeld 1315²⁰⁹-1324,²¹⁰ overl. tussen 9 januari 1324 en 14 september 1326,²¹¹ zn. van Allard van Buren.

Jan van Haarlem doet op 12 april 1307 in tegenwoordigheid van een aantal met naam genoemde edelen w.o. zijn neef, Jan van Bergen, uitspraak in het geschil tussen zijn vader Willem van Haarlem en zijn oom Hendrik van Diepenheim betreffende goederen nagelaten door heer Simon van Haarlem. Hendrik van Diepenheim zal een recht vierde deel van alle goederen krijgen die de kinderen van heer Simon van Haarlem, die hij had bij ‘veren Katelinen sinen wive’, aangekomen zijn te weten de goederen ten oosten van het Spaarne, namelijk ‘Sloten, Oesdorp, Houtric ende uppe den Ghiere’, zowel eigenals leengoederen, en in leen te houden van Willem van Haarlem. Verder zal Hendrik de pacht van ‘Kastercoem’, zoals Simon van Haarlem placht in te nemen, krijgen en de rente, die daartoe behoort, alsmede een derde deel van de smaltiende en ‘voechsdede’, te ‘Uutghieste, Limbem, Akerslote’.²¹²

Graaf Willem III oorkondt op 6 april 1317 dat zijn zuster, Aleida, vrouwe van Veere, weduwe van heer Wolfert van Borsele, 90 pond zwarte Tournois zal betalen aan vrouwe Beatrix, echtgenote van heer Gerard van Heemskerk, zolang zij voogdes blijft over haar dochter jonkvrouwe Kateline, heren Jan Mularts dochter.²¹³

---

²⁰² Kort, Haarlem, blz. 1, inv.nr. 2, d.d. 21-1-1316; Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-2 (1989), blz. 353 (leen 227).

²⁰³ NA, AGH inv.nr. 242, fol. 1v-2, no. 4, resp. inv.nr. 243, fol. 1v, no. 4, d.d. 9-1-1317. [Zie: bijlage IV]

²⁰⁴ GA Den Haag, Cartularium Loosduinen, blz. 457-458, d.d. 19-5-1328.

²⁰⁵ Dek, Graven van Holland, blz. 39.

²⁰⁶ Back, Cartularium Borsele, blz. 237, d.d. 14-3-1364.

²⁰⁷ Dek, Van Borsele, blz. 17; Back, Cartularium Borsele, blz. 36.

²⁰⁸ De Fremery, Cartularium, no. 186, d.d. 22-7-1317.

²⁰⁹ De Fremery, Cartularium, no. 157, d.d. 4-4-1315.

²¹⁰ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 125, d.d. 9-1-1324 (1323, maendag na Dertiendag). [Toepassing paasstijl].

²¹¹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 154, d.d. 14-9-1326.

²¹² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 22, d.d. 12-4-1307; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24v-25, no. 140, resp. inv.nr. 255, fol. 22, no. 146, d.d. 12-4-1307.

²¹³ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 71, d.d. 6-4-1317 (1317, woensdagh nae Paesdagh); NA, AGH inv.nr. 303, fol. 5v no. 19, resp. inv.nr. 304, fol. 6, no. 19, d.d. 6-4-1317; inv.nr. 303, fol. 5v, no. 20, resp. inv.nr. 304, fol. 6-6v, no. 20, d.d. 6-4-1317 (of kort daarvoor).

Graaf Willem III beveelt op 29 maart 1323 de baljuw en rentmeester van Kennemerland en Friesland, dat zij de jonkvrouw van Haarlem doen betalen uit de eigen goederen van Jan van Bergen en Hendrik van Diepenheim, die zij daarop had, of anders uit de ‘vervallen’ (= inkomsten) van het ambacht van Jan van Bergen.²¹⁴

Op 5 september 1337 geeft graaf Willem III jkvr. Aleida van Haarlem, zijn nicht, 2 hoet tarwe en 2 hoet rogge per jaar.²¹⁵ Graaf Willem IV bevestigt op 16 maart 1339 dat wijlen zijn vader aan jkvr. Aleida van Haarlem, onze nicht, zo lang zij leeft, heeft gegeven 2 hoet rogge en 2 hoet tarwe naar de maat van Schiedam en bewezen op de rentmeester van Beoosterschelde. Nu geeft hij haar deze 2 hoet rogge en 2 hoet tarwe naar de maat van Haarlem en voortaan te nemen van de rentmeester van Kennemerland en Friesland.²¹⁶

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over het jaar 1343 wordt voornoemde toezegging als volgt verantwoord: [1] ‘Item jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, van 2 hoet tarwe, die si jairlix heift, dat achtendeil, 5 sc. 2 ½ d, den scilt vor 20 grote, dat maict den scilt vor 18 gr., 15 £’. [2] ‘Item der zelve van 2 hoit roeghe, thoit 15½ sc. grote, den scilt vor 20 gr., f. den scilt vor 18 gr., 11 £ 3 sc. 2½ d.’²¹⁷ Verder staat in de rekening haar uitkering uit de herfstbede genoteerd: ‘Item de jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, uter herfstbede van Berghen, 6 £ 3 sc. 4 d.; van Heylighelo, 4 £ 8 sc. 7 d., van Oisdom, 4 £ 2 sc. 6 d., van Lymmen 10 d.’²¹⁸ Ook in de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over jaar 1344 komt deze uitkering uit de herfstbede voor: ‘Item de jonfrou Alijt, die Jans wijf van Haerlem was, uter herfstbede van Berghen, 6 £ 3 sc. 4 d.; van Heylighelo, 4 £ 8 sc. 7 d., van Oisdom, 4 £ 2 sc. 6 d., van Lymmen 10 d.’²¹⁹

Op 12 juni 1351 verklaart Aleid, vrouwe van Buren, weduwe van Otto, heer van Buren, dat zij het huis te Beusichem aan de leenheer, de proost van Sint Jan te Utrecht, heeft opgedragen ten behoeve van jkvr. Agniese, vrouw van Hendrik van der Weyde.²²⁰

2. *Beatrix van Haarlem*, vrouwe van Wissekerke, overl. 1326, tr. 1^e ca. 1297²²¹ *Jan Mulart van Borsele*,²²² ridder, overl. tussen 1 oktober 1303 en 25 september 1313, zn. van Hendrik Wisse van Borsele, tr. 2^e (voor 25 september 1313) (lijftocht 26 augustus 1320 en 10 november 1326) *Gerard II van Heemskerk*,²²³ heer van Oosthuizen, Rietwijk en Nieuwerkerk (1328), ridder (1319), baljuw van Amstelland (1317), vermeld 1313-1331m overl. tussen 14 september 1331 en 25 mei 1333, zn. van Gerard van Heemskerk en Ada van Egmond.

---

²¹⁴ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 113, d.d. 29-3-1323; NA, AGH inv.nr. 255, fol. 9v, no. 55, resp. inv.nr. 256, fol. 10v, no. 54, d.d. 29-3-1323.

²¹⁵ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 247, d.d. 5-9-1337; NA, AGH inv.nr. 218, fol. 1, no. 1, d.d. 5-9-1337.

²¹⁶ NA, AGH inv.nr. 218, fol. 54v, no 322, d.d. 16-3-1339 [zie aldaar uitleg over de datum].

²¹⁷ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 326.

²¹⁸ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 326 (de post ingekort).

²¹⁹ Hamaker, *Rekeningen II*, blz. 475 (de post ingekort).

²²⁰ R. Fruin, *Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van jhr. A.W. van Borssele, heer van Borssele, berustende in het rijksarchief-depôt in Zeeland*, in: *VROA 1905* (’s-Gravenhage, 1906), blz. 255, no. 1, d.d. 12-6-1351.

²²¹ Na de moord op graaf Floris V.

²²² Dek, *Borsele*, blz. 11-12.

²²³ B. de Keijzer, *Van Rijswijk (Heemskerk - Poelenburg)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

3. *Hadewich (Heilwig) van Haarlem*, memorie 7 september, overl. voor 16 juni 1317, tr. *Alfert III van Wulven (van der Horst)*,²²⁴ knaap (1297), vermeld 1297-1317, memorie 17 oktober, zn. van Alfert II van Wulven en Ada van der Made. Hij tr. 2^e Lutgard van Montfoort, memorie 17 oktober, dr. van Hendrik II de Rover van Montfoort en Elisabeth van Beusichem.
4. *Lijsbeth Willemsdr. van Haarlem*, vermeld 1354, overl. 1370,²²⁵ tr. *Simon van Santhorst*,²²⁶ knaap (1316), vermeld 1316-1347,²²⁷ overl. voor 12 mei 1354,²²⁸ zn. van Philips van Santhorst en Elisabeth (van Rodenburg).

VIII-b. *Dirk van Haarlem*, heer van Bergen (1280),²²⁹ kastelein van het kasteel Muiden (1296),²³⁰ ambachtsheer van Sloten (1303),²³¹ knaap (1303), ridder (1304), vermeld 1275-1304, gesneuveld bij Zierikzee 20 maart 1304.²³²

Graaf Floris V beleent in 1275 heer Simon van Haarlem ten behoeve van diens zoon Dirk met een aantal, niet nader gespecificeerde, heerlijkheden, die hij aan de graaf had opgedragen.²³³ Heer Simon van Haarlem, ridder, draagt op 20 maart 1279 het ambacht Bergen ten behoeve van Dirk, zijn zoon uit zijn eerste huwelijk met *vrouwe* Beatrix, op aan graaf Floris V, met de bepaling dat de belening eerst na zijn overlijden effectief wordt.²³⁴ Op de volgende dag beleent de graaf Dirk van Haarlem, zoon van heer Simon van Haarlem, voor de duur van diens leven met de goederen die door de dood van Dirk van de Meije aan de graaf waren gekomen.²³⁵ In 1281 geeft graaf Floris V de tienden, de rechtsmacht en de inkomsten in Schermer, Graft, Mijzen en de Hout, die hem door heer Simon van Haarlem waren opgedragen, in recht leen aan diens zoon Dirk van Haarlem die op zijn beurt (een deel van) deze leengoederen in achterleen afstaat aan zijn broer Willem van Haarlem.²³⁶

In 1303 geeft Gwijde, bisschop van Utrecht, enige hoeven land aan de kerk van Kamerik ten overstaan van de voornaamste Hollandse edellieden w.o. Dirk van Haarlem.²³⁷ Op 6 juli 1303 stelt graaf Jan II zijn getrouwe man en knaap, Dirk van Haarlem, in het bezit van het ambacht Sloten met de bepaling dat indien hij binnen drie jaar de 380 pond Hollands, die Dirk ervoor betaald heeft, niet heeft gelost, deze het ambacht in recht leen zal ontvangen.²³⁸

Omstreeks juli 1303 kreeg de Vlaamse graaf gedurende een wapenstilstand van 4 maanden zeggenschap over geheel Zeeland tot een de Maas, met uitzondering van Zierikzee, waarna de

---

²²⁴ B. de Keijzer, *Van Wulven (Horst, Wulverhorst, Sterkenburg, Hardenbroek)* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

²²⁵ Beelaerts van Blokland, Van Santhorst, kolom 362.

²²⁶ Muller. Het oudste register, blz. 127;

²²⁷ Beelaerts van Blokland, Van Santhorst, kolom 362.

²²⁸ Beelaerts van Blokland, Van Santhorst, kolom 364.

²²⁹ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 74 (leen 48).

²³⁰ De Beke, Kroniek, blz. 155.

²³¹ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-2 (1990), blz. 86 (leen 169), d.d. 6-7-1303.

²³² Willem Procurator, Kroniek, blz. 225.

²³³ OHZ III no. 1727, d.d. 1275 [12 april – 3 april 1276]; Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 520 (leen 1).

²³⁴ OHZ IV no. 1859, d.d. 20-3-1279.

²³⁵ OHZ IV no. 1860, d.d. 21-3-1279; Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-2, blz. 353 (leen 227).

²³⁶ OHZ IV no. 2004, d.d. 1281 [11 april – 27 maart 1282]; Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 521 (leen 1 en leen 2).

²³⁷ Van Mieris II, blz. 38, d.d. 1303.

²³⁸ Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 8, d.d. 6-7-1303; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 23v, no. 131, resp. inv.nr. 255, fol. 21, no. 136, d.d. 6-7-1303.

vijandelikheden weer zouden heropend. In november van dat jaar werd het bestand opgezegd en werd er actie ondernomen om de Vlamingen te verdrijven. Het is aanemelijk dat Dirk van Haarlem kort voor zijn vertrek of tijdens het arriveren van de troepen uit Schiedam op 14 en 18 maart 1304 te Zierikzee tot ridder is geslagen.²³⁹

Kind:

1. *Jan van Bergen*,²⁴⁰ heer van Schermer, Mijzen, Ursum en Graft (1308), van Bergen, Castricum en Sloten (1315),²⁴¹ knaap (1305), baljuw van Kennemerland en Friesland (1317),²⁴² baljuw van Zuidholland (1318-1320),²⁴³ vermeld 1305-1323, overl. tussen 29 maart 1323 en 28 maart 1326, tr. *Jutte Persijn*, vermeld 1317, overl. na 1 december 1328, dr. van Jan Persijn van Velsen.

Graaf Willem III geeft op 12 maart 1305 het leen dat van wijlen (Willem) die Vrieze in het ambacht van Bergen lag tegen een nader te bepalen som geld in leen aan Jan van Bergen, knaap, zoon van heer Dirk van Haarlem.²⁴⁴ Bij afwezigheid van de graaf wordt hij op 9 januari 1306 beleend met zijn voorouderlijk goed.²⁴⁵

Jan van Bergen wordt op 2 mei 1308 beleend door de heer Van Voorne met de ambachten Schermer, Mijzen, Ursum en Graft, zoals Simon van Haarlem, en later Dirk, zijn vader, het in achterleen hield van Willem, zijn broer.²⁴⁶

Op 15 augustus 1315 verleent graaf Willem III een akte van toezegging aan Jan van Bergen, dat het hem toegezegde leengoed van zijn oom Willem van Haarlem na diens dood zal komen aan zijn oudste zoon of oudste dochter, wanner Jan zou komen te sterven tijdens de krijgstoct van de graaf naar Vlaanderen.²⁴⁷

Op 16 januari 1316 sluiten Jan van Bergen en Hendrik van Diepenheim vanwege hun bezittingen, gelegen te Sloten, Castricum en Limmen, een overeenkomst, die door graaf Willem III wordt bekrachtigd.²⁴⁸ Kort hierna, 21 januari, geeft graaf Willem III aan Jan van Bergen, zijn knaap, in leen al het goed, waarop, na het overlijden van Willem van Haarlem, heer Hendrik van Diepenheim, Simonszoon van Haarlem, het recht heeft afgestaan, uitgezonderd het deel van Hendrik's moeder Catharina,²⁴⁹ terwijl op de zelfde dag Jan van Bergen het goed, gelegen in Nieuwkoop en over de Mije, zijn oom, Hendrik van Diepenheim, toezegt na het overlijden van Willem van Haarlem en na afloop van de lijftocht van Geertruida, Willems vrouw.²⁵⁰ Op 24 januari 1316 geeft

---

²³⁹ De Graaf, Oorlog om Holland, blz. 183-185.

²⁴⁰ Smit, Rekeningen VIII, blz. 149-150.

²⁴¹ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 74 (leen 48), blz. 86 (leen 72), blz. 86 (leen 169).

²⁴² Hamaker, Rekeningen I, blz. 52.

²⁴³ Van Mieris II, blz. 197, d.d. 14-6-1318; blz. 209, d.d. 25-2-1319, blz. 239, d.d. 21-8-1320; blz. 243, d.d. 17-9-1320.

²⁴⁴ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 12, d.d. 5-3-1305 (1304, vrijdag na grooten vastavond = 12-3-1305). [Toepassing paasstijl] NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24, no. 135, resp. inv.nr. 255, fol. 21v, no. 141, d.d. 12-3-1305.

²⁴⁵ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 15, d.d. 9-1-1306. Er staat 'Dirk van Haarlem' maar dat kan niet juist zijn. Vermoedelijk is bedoeld 'Jan van Bergen, knaap, zoon van heer Dirk van Haarlem'.

²⁴⁶ Kort, Haarlem, no. (14), blz. 5, d.d. 2-5-1308; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 110).

²⁴⁷ Kort, Haarlem, no. (5), blz. 3, d.d. 14-8-1315.

²⁴⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 62, d.d. 16-1-1316 (1315, vrijdag na S. Ponciaan). [Toepassing paasstijl] NA, AGH inv.nr. 256, fol. 23v, no. 133, resp. inv.nr. 255, fol. 21v, no. 139, d.d. 21-1-1316.

²⁴⁹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 62, d.d. 21-1-1316 (1315, woensdag na S. Ponciaan) [Toepassing paasstijl] NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24, no. 135, resp. inv.nr. 255, fol. 21v, no. 140, d.d. 21-1-1316.

²⁵⁰ Kort, Grafelijke lenen in Rijnland-2 (1989), blz. 353 (leen 227).

Hendrik van Diepenheim een akte van verblijf aan Jan van Bergen, zijn neef, inzake het goed van Willem van Haarlem, zijn broer, bevestigd door Jan Persijn.²⁵¹ Hendrik van Diepenheim belooft op 6 augustus 1316 Jan van Bergen bijstand te leveren in zake de voorwaarden over het goed van Willem van Haarlem in Bergambacht (lees: het ambacht Bergen).²⁵²

Graaf Willem III belooft op 13 januari 1317 Jan van Bergen schadeloos te houden voor diens borgtocht voor de heer van Putten jegens de lombard van Schiedam.²⁵³ Op 23 januari 1317 volgt een nadere overeenkomst tussen Hendrik van Diepenheim en Jan van Bergen.²⁵⁴ Op 1 maart 1317 verbinden Hugo van Zottegem, heer van Putten, etc. en Beatrix, zijn vrouw, al hun erfgoederen in Holland en Zeeland aan graaf Willem III om enige edellieden w.o. Jan van Bergen schadeloos te houden voor de borgtocht voor hem aan de lombard te Schiedam.²⁵⁵ De dag daarop belooft de graaf voornoemde edellieden schadeloos te houden.²⁵⁶

Op 12 juli 1318 verklaart graaf Willem III dat hij de uitspraak zal bekrachtigen die Jan van Bergen zal doen in diens geschil met diens oom Hendrik van Diepenheim over de goederen van Willem van Haarlem.²⁵⁷ Op 5 augustus 1318 geeft graaf Willem III aan Jan van Bergen alle lenen, die Willem van Haarlem had, w.o. het huis te Heemskerk.²⁵⁸ Vervolgens wordt Jan van Bergen op 20 december 1318 beleend met goed te Langevelt tot een onversterfelijk leen.²⁵⁹ Jan van Bergen wordt op 21 mei 1319 met zijn gerecht en renten van Graft vermeld.²⁶⁰

Jan van Bergen, baljuw van Zuidholland, geeft op 18 april 1320 een verklaring af over gedane 'oerveden'.²⁶¹ Vervolgens beveelt de graaf op 5 mei 1320 Jan van Bergen, baljuw van Zuidholland, Jan heer Gilliszoon, rentmeester van Zuidholland, en Voppe Besemare, zijn knaap, met de inwoners van Twintighoeven en Wieldrecht een overeenkomst te sluiten over de 'overmate'.²⁶² Op 17 december 1320 beveelt graaf Willem III aan Jan van Bergen, baljuw van Zuidholland, de huizen Waardenburg, Zoelen en Nieuwerlede, over te dragen aan Reinoud van Gelre, in verband met de borgstelling door hem en zijn borgen ten behoeve van Walraven van Benthem, Jan van Noordeloos en Gerard van Waardenburg en hun helpers.²⁶³ Graaf Willem III belooft op

---

²⁵¹ Kort, Haarlem, no. (6), blz. 3, d.d. 24-1-1316.

²⁵² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 66, d.d. 6-8-1316; Kort, Haarlem, no. (2), d.d. 6-8-1316; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24, no. 138, resp. inv.nr. 255, fol. 22, no. 144, d.d. 6-8-1316.

²⁵³ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 69, d.d. 13-1-1317.

²⁵⁴ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 70, d.d. 23-1-1317 (1316, zondag na S. Agnietendag). [Toepassing paasstijl] NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24, no. 136, resp. in.nr. 255, fol. 22, no. 142, d.d. 24-1-1316 (toepassing jaarstijl), mogelijk 21-1-1317. [Toepassing paasstijl]

²⁵⁵ Van Mieris II, blz. 168, d.d. 1-3-1317 (1316, des manendaghes na grote vastenavond). [Toepassing paasstijl]

²⁵⁶ Van Mieris II, blz. 169, d.d. 2-3-1317 (1316, des dixsdaghes na grote vastenavond). [Toepassing paasstijl]

²⁵⁷ Kort, Haarlem, no. (7), d.d. 12-7-1318; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24v, no. 137, resp. inv.nr. 255, fol. 22, no. 143, d.d. 12-7-1318.

²⁵⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 78, d.d. 5-8-1318; Kort, Haarlem, no. (8), d.d. 5-8-1318; Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 103 (leen 104); NA, AGH inv.nr. 256, fol. 23v, no. 132, resp. inv.nr. 255, fol. 21v, no. 138, d.d. 5-8-1318.

²⁵⁹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 78, d.d. 20-12-1318.

²⁶⁰ Kort, Haarlem, no. (13), d.d. 21-5-1319; Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 521 (leen 1 en 2).

²⁶¹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 85, d.d. 18-4-1320.

²⁶² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 85, d.d. 5-5-1320 (1320, maendagh na heyliger Kruysendagh); NA, AGH inv.nr. 289, fol. 11v, no. 62, resp. inv.nr. 290, fol. 16, no. 63, d.d. 15-9-1320.

²⁶³ NA, AGH inv.nr. 620, fol. 7, no. 14, d.d. 17-9-1320.

28 november 1320 de bisschop van Zuden, heer Simon van Benthem en Jan van Bergen, baljuw van Zuidholland, schadeloos te houden van hun borgtocht jegens Sweder van Montfoort.²⁶⁴

Op 5 juni 1321 verkoopt Kerstine van Bergen,²⁶⁵ abdis van Leeuwenhorst, tegen een bepaalde som, die ontvangen is, een rente aan Willem van Brawoude ‘die men hiet van Engelant’, namelijk 5 pond per jaar, die Joffer Willem van Teylingen, ‘onse nichte’, zaliger, ons gaf ‘in rechte testamente’, verzekerd op landerijen, gelegen te Vlaardingen. Bezegeld door ‘onsen lieven neven’ heer Simon van Benthem, ridder, en Jan van Bergen, knaap.²⁶⁶

Graaf Willem III beveelt op 29 maart 1323 de baljuw en rentmeester van Kennemerland en Friesland, dat zij de jonkvrouw van Haarlem doen betalen uit de eigen goederen van Jan van Bergen en Hendrik van Diepenheim, die zij daarop had, of anders van de vervallen van het ambacht van Jan van Bergen.²⁶⁷ De rentmeester van Kennemerland en Friesland krijgt op 30 maart 1326 een grafelijk bevel tot betaling van 30 pond per jaar aan Symon Moyekijn voor de bewaring van het huis te Heemskerk, dat van Jan van Bergen was.²⁶⁸ Graaf Willem III geeft op 23 december 1326 de parochiepaap van Castricum het huis met hofstede, aldaar geleden, om te bewonen, dat Simon van Haarlem bouwde en Jan van Bergen toebehoorde.²⁶⁹ Kort daarna zijn de oorkonden aanwezig in de kist van Jan van Bergen te Haarlem overgebracht naar de kist in de kapel te Den Haag.²⁷⁰

Op 1 december 1328 keurt graaf Willem III goed dat jkvr. Jutte van Bergen het goed ‘de Lange Oecke’ ruilt tegen de woning te Bergen van Dirk Mabeliensz., waarbij Jutte en Dirk de genoemde goederen van de graaf in leen zullen houden.²⁷¹ De graaf verkoopt op 17 december 1328 het huis te Heemskerk, alsmede de ambachten Heemskerk en Castricum, gekomen van Jan van Bergen, aan heer Jan van Polanen.²⁷²

Uit dit huwelijk:

1. *Goede van Bergen*, overl. na 24 februari 1377, tr. 1^e (voor 15 januari 1321) *Floris I van Haamstede*,²⁷³ heer van Haamstede (1321-1345), ridder (1328), deelt goederen met zijn broers 2 april 1334, gesneuveld in de slag bij Stavoren 26 september 1345, zn. van Witte I, heer van Haamstede, en Agnes van der Sluys, tr. 2^e (voor 9 april 1351) *Gerard*

---

²⁶⁴ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 90, d.d. 28-11-1320; NA, AGH inv.nr. 289, fol. 13, no. 69, resp. inv.nr. 290, fol. 18, no. 70, d.d. 28-11-1320.

²⁶⁵ Zij komt altijd voor onder de toenaam ‘van Teylingen’. Het is niet duidelijk waarom zij in dit charter ‘van Bergen’ wordt genoemd.

²⁶⁶ Van Mieris II, blz. 257, d.d. 5-6-1321.

²⁶⁷ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 113, d.d. 29-3-1323.

²⁶⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 149, d.d. 30-3-1326 (1326, zondag op beloken Paschen); Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 103 (leen 104), d.d. 30-3-1326.

²⁶⁹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 155, d.d. 23-12-1326; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 18, no. 108, resp. inv.nr. 255, fol. 18, no. 112, d.d. 23-12-1326.

²⁷⁰ NA, AGH inv.nr. 256, fol. 20v, no. 15a, resp. inv.nr. 255, fol. 19, no. 121, d.d. [ca.24-12-1326].

²⁷¹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 173, d.d. 1-12-1323; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 23, no. 128, resp. inv.nr. 255, fol. 21, no. 135, d.d. 1-12-1328.

²⁷² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 174, d.d. 17-12-1328,

²⁷³ Dek, Graven van Holland, blz. 20-21.

van *Wesemael*,²⁷⁴ heer van Merxem, heer van Bergen (1351),²⁷⁵ ridder (1353), zn. van Gerard van Wesemael, heer van Merxem, en Maria van Rasseghem.

Graaf Willem III beveelt op 8 oktober 1321 aan Willem Hugenzoen van Zaanden aan Jkvr. Goede Jansdr. van Bergen haar behoefde en nood te betalen volgens de beslissing van de bisschop van Zuden en heer Simon van Benthem.²⁷⁶ Vervolgens op 15 januari 1322 de betaling van 100 pond aan jkvr. Goede, Jansdochter van Bergen, vrouw van Floris van Haamstede.²⁷⁷ Vervolgens doet de graaf op 6 mei 1322 uitspraak tussen vrouw Beatrix van Heemskerk, Willemsdr. van Haarlem, vrouwe van 'Haemskerke' (= Haamstede) met hare voorkinderen bij heer Jan Mulaert, en jkvr. Goede Jansdr. van Bergen, over het goed van Willem van Haarlem dat vroeger Jan van Bergen had toebehoord.²⁷⁸

Op 28 juli 1327 bevestigt graaf Willem III dat hij Floris van Haamstede, zijn neef, getrouwd met jkvr. Goede, zijn vrouw, dochter van Jan van Bergen, voor haar huwelijk heeft gegeven: (1) dat zij na het overlijden van haar moeder al haar goed, zoals Jan Persijn, haar grootvader, haar moeder ten huwelijk gaf met Jan van Bergen, zal krijgen, (2) daarnaast een rente van 100 pond per jaar te nemen uit de tiende van 's-Gravenzande, één helft met Valkenburgermarkt, en de andere helft met Voorschotermarkt, die zij te leen zal houden, en na haar overlijden op haar wettige kinderen, zoon of dochter, zal erven. Daar staat tegenover dat jkvr. Goede of haar erfgenamen de claim op de goederen, die Jan van Bergen in het laatst van zijn leven achterliet, te weten eigen goederen, leengoederen of lijftochten, niets uitgezonderd, zal laten vallen.²⁷⁹

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over het jaar 1343 resp. 1344 wordt de volgende uitgave verantwoord: [1] 'Item die vrouwe van Haemstede uter eygheliken goede van Graft ende van Schermer, dat Jans van Berghen was, 4 £ 10 sc., [2] Item der vrouwe van Haemsteden uten eygheliken goede van Graft ende Scermer, dat Jans van Berghen was, 4 £ 10 sc.'²⁸⁰

VIII-c. *Hendrik van Diepenheim*, ambachtsheer van Sloten (1315),²⁸¹ knaap (1320), vermeld 1307-1323, raad van de Bisschop van Utrecht (1320),²⁸² tr. (...) *van Abcoude*, dr. van Gijsbert van Zuylen (na 1294 van Abcoude) en (...) van Zoelen.²⁸³

In de inleiding op de inventaris van het archief van de Heren van Haarlem is een zegel afgedrukt van Hendrik van Diepenheim, zonder jaar en bronopgave (afb. 11).²⁸⁴

²⁷⁴ G.C.A. Juten, Heeren van Voorne te Bergen op Zoom, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 46 (1928), kolom 364-367.

²⁷⁵ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 74 (leen 48).

²⁷⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 98, d.d. 8-10-1321; NA, AGH inv.nr. 255, fol. 5-5v, no. 36, resp. inv.nr. 256, fol. 6, no. 36, d.d. 8-10-1321.

²⁷⁷ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 103, d.d. 15-1-1322.

²⁷⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 105, d.d. 6-5-1322; NA, AGH inv.nr. 255, fol. 7v-8, no. 44, resp. inv.nr. 256, fol. 9, no. 44, d.d. 6-5-1322.

²⁷⁹ Van Mieris II, blz. 437, d.d. 28-7-1327; Van der Valk, Grafelijke lenen 's-Gravenzande, blz. 274 (leen 3); NA, AGH inv.nr. 304, fol. 99v, no. 479, resp. inv.nr. 303, fol. 78v, no. 455, d.d. 28-7-1327.

²⁸⁰ Hamaker, Rekeningen II, blz. 329, resp. blz. 476.

²⁸¹ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-2 (1990), blz. 86 (leen 169).

²⁸² Berkenbach van der Sprenkel, no. 455, 456, 457, d.d. 2-9-1320.

²⁸³ B. de Keijzer, *Van Zoelen* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

²⁸⁴ Kort, Van Haarlem, blz. III.

Afb. 11. Zegel van Hendrik van Diepenheim.²⁸⁵

Jan van Haarlem doet op 12 april 1307 een uitspraak tussen zijn vader Willem van Haarlem en zijn oom Hendrik van Diepenheim.²⁸⁶ De proost van Sint Jan tot Utrecht, heeft de huwelijksvoorwaarden opgesteld samen met Jan, heer van Arkel, heer Gijsbert uten Goye, en heer Hubert van Vianen, tussen Petronella (Pernelle), zuster van Sweder van Abcoude, en Jan van Culemborg. De akte is ongedateerd, maar zal opgesteld zijn niet lang voor 11 juli 1308 toen dispensatie voor dit huwelijk werd verkregen.²⁸⁷ Voor de nakoming van zijn verplichtingen stelt Sweder van Abcoude borgen w.o. 'Wouter van Zulen (= Wouter van Zoelen, zijn neef), Otte van Zulen (= Otto van Zoelen, zijn broer), Henric van Dypenem (= Hendrik van Diepenheim, zijn zwager)'.²⁸⁸ In 1308 is er een bisschoppelijk uitspraak over de dood van Jan van Hamert enerzijds en Kerstant van Linschoten en zijn helpers anderzijds. In verband met de nakoming van de zoenovereenkomst worden o.a. als borgen genoemd 'Henric van Dyepenen, Otte van Zulen'.²⁸⁹ Hierna volgt een uitspraak op 12 oktober 1308 over een kwestie die gerezen is tussen Sweder van Abcoude en Kerstant van Linschoten. Onder de borgen voor Sweder van Abcoude wordt o.a. genoemd 'Heinric van Dyepenem'.²⁹⁰ Nog een keer in een zaak genoemd op 4 juni 1314.²⁹¹

Op 16 januari 1316 sluiten Jan van Bergen en Hendrik van Diepenheim vanwege hun bezittingen, gelegen te Sloten, Castricum en Limmen, een overeenkomst die wordt bekrachtigd door graaf Willem III.²⁹² Kort hierna, 21 januari, geeft graaf Willem III aan Jan van Bergen, zijn knaap, in leen al het goed, waarop, na het overlijden van Willem van Haarlem, heer Hendrik van Diepenheim, Simonszoon van Haarlem, het recht heeft afgestaan, uitgezonderd het deel van Catharina, Hendriks moeder.²⁹³ Op 24 januari 1316 geeft Hendrik van Diepenheim een akte van verblijf aan Jan van Bergen, zijn neef, inzake het goed van Willem van Haarlem,

---

²⁸⁵ Beschrijving: 1. omschrift: +S'·HENDRIC·VAN·DIEPENHEIM

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: een halfronde schild gevat in een rondboogzespas.

4. wapen: door een kruis gevierendeeld: I en IV. vergezeld van drie merletten (2:1), II en III. vergezeld van drie berenklauwen (2:1).

²⁸⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 22, d.d. 12-4-1307.

²⁸⁷ Immink, Registrum Guidonis, blz. 176-178, d.d. (voor 11-7-1308).

²⁸⁸ Immink, Registrum Guidonis, blz. 178.

²⁸⁹ Immink, Registrum Guidonis, blz. 60-61.

²⁹⁰ Immink, Registrum Guidonis, blz. 62.

²⁹¹ Immink, Registrum Guidonis, blz. 119.

²⁹² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 62, d.d. 16-1-1316.

²⁹³ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 62, d.d. 21-1-1316.

zijn broer, bevestigd door Jan Persijn.²⁹⁴ Hendrik van Diepenheim belooft op 6 augustus 1316 Jan van Bergen bijstand te leveren inzake de voorwaarden over het goed van Willem van Haarlem in Bergambacht.²⁹⁵ Op 23 januari 1317 volgt een nadere overeenkomst tussen Hendrik van Diepenheim en Jan van Bergen.²⁹⁶

Op 9 februari 1320 verklaart de bisschop van Utrecht van Jacob, bisschop van Zuden, 200 pond zwarte Tournois geleend te hebben, welke bedrag hij voor 25 mei a.s. zal terug betalen, onder borgstelling van o.a. 'Henric van Dypenem, knape', met zijn aanhangende zegel (afb. 12).²⁹⁷

Afb. 12. Tekening van het zegel van Hendrik van Diepenheim (1320).²⁹⁸
(*Het Utrechts Archief*)

Graaf Willem III benoemt op 2 september 1320 raadgevers die de bisschop van Utrecht zullen bijstaan w.o. 'Heyntio van Diepenem'.²⁹⁹ Ten overstaan van de heer aan Voorne, burggraaf van Zeeland, en anderen w.o. 'Henric van Diepenem, knape van de bisschop' doet op 30 oktober 1320 graaf Willem III, als scheidsrechter, uitspraak in de twist tussen de bisschop van Utrecht en Jacob, bisschop van Zuden.³⁰⁰

Graaf Willem III beveelt op 29 maart 1323 de baljuw en rentmeester van Kennemerland en Friesland, dat zij de jonkvrouw van Haarlem doen betalen uit de eigen goederen van Jan van Bergen en Hendrik van Diepenbeek, die zij daarop had, of anders van de vervallen van het ambacht van Jan van Bergen.³⁰¹

Kind:

1. *Simon van Haarlem*, ambachtsheer van Sloten (1328),³⁰² ridder (1363), vermeld 1323-1371, overl. tussen 16 oktober 1371 en 7 januari 1374.³⁰³

²⁹⁴ Kort, Haarlem, no. (6), blz. 3, d.d. 24-1-1316.

²⁹⁵ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 66, d.d. 6-8-1316.

²⁹⁶ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 70, d.d. 23-1-1317.

²⁹⁷ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 440, d.d. 9-2-1320; HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 12 (oud 319 resp. 354), fol. 52-52v, d.d. 9-2-1320.

²⁹⁸ Beschrijving: 1. omschrift: [+S·]HENDRIC·VAN·DIEPENHE[IM]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfronde schild gevat in een rondboogzespas.

4. wapen: door een kruis gevierendeeld: I en IV. vergezeld van drie merletten (2:1), II en III. vergezeld van drie berenklauwen (2:1).

²⁹⁹ Van Mieris II, blz. 241 d.d. 2-9-1320.

³⁰⁰ Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden Bisschoppen, no. 464, d.d. 30-10-1320.

³⁰¹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 113, d.d. 29-3-1323.

³⁰² Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-2 (1990), blz. 86 (leen 169), d.d. 15-12-1328 resp. 22-9-1329.

³⁰³ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 110 (leen 84).

In de leenkamer van de Hofstede Wijk worden vele leengoederen genoemd, die van heer Simon van Haarlem zijn geweest.³⁰⁴ Voorts blijkt Simon van Haarlem de hofstede te Zuilen in Overlangbroek in leen te houden. Aan deze hofstede waren enkele leenmannen verbonden. Ruim voor 1379 deed hij het merendeel van deze leenmannen van de hand aan zijn leenheer. Zijn zoon, Hendrik van Haarlem, deed in 1388 evenzo met de enige nog hem resterende leenman, zodat vanaf dat moment de leenmannen van Zuilen alias Zuilenburg met het leenhof van Abcoude verenigd waren.³⁰⁵

Simon van Haarlem, minderjarige zoon van Hendrik van Diepenheim, verklaart op 9 september 1323 onder het zegel van zijn voogd, Sweder, heer van Abcoude, ridder, al het land van de abdij in de parochie Limmen etc. in erfpacht te hebben ontvangen van heer Dirk Schrevel, abt van Egmond, tegen een jaarlijkse pacht. Tot nakoming van de overeenkomst stelt zijn voogd borgen, namelijk: heer Dirk, burggraaf van Leiden, heer Simon van Benthem, ridders, Jan Persijn heer Jansz., Jan van Rosenberg, Albert Florisz. en Gerrit Ever.³⁰⁶ Op 15 september 1329 belooft Simon van Haarlem zich te houden aan de bepalingen als omschreven in de brief van 9 september 1323, waarbij dezelfde borgen als hiervoor genoemd de oorkonde bezegelen.³⁰⁷

Op 15 december 1328 verklaart Simons van Haarlem, zoon van Hendrik van Diepenheim, dat de graaf het ambacht Sloten voor 380 pond lossen kan.³⁰⁸ Hierna volgt op 22 september 1329 vernieuwing van het leen totdat de som is betaald.³⁰⁹ Simon van Haarlem krijgt op 8 oktober 1333 vergunning zodat zijn meier te Limmen en te Oesdamme zijn pachtgoed mag rechten en inpanden van de abt van Egmond.³¹⁰ Op 25 december 1337 verklaren Jan Persijn, ridder, en Philips van Wassenaar, zich tot borgen voor Simon van Haarlem, zoon van Hendrik van Diepenheim, gelijk wijlen heer Gerrit van Heemskerk, ridder, en Jan Persijn, zoon van heer Jan Persijn, knaap, geweest zijn.³¹¹ Jan Persijn en Philips van Wassenaar stellen zich op 29 december 1338 borg voor Simon van Haarlem, Hendrikszoon van Diepenheim, jegens het klooster van Egmond in plaats van heer Gerrit van Heemskerk, ridder, en Jan Persijn, heer Janszoon.³¹²

Op 27 februari 1363 belooft Gijsbert, heer van Abcoude, aan de deken en kapittel van den Dom te Utrecht, op te dragen de tienden en erven, gelegen op 'die Coppel', voor 92 morgen land, etc. Onder de borgen worden genoemd 'haer Symon van Haerlem', ridder (afb. 13), en 'Henric van Haerlem', knaap (afb. 15), die beiden zegelen.³¹³

---

³⁰⁴ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 101 (leen 58), blz. 102 (leen 63), blz. 104 (leen 66), blz. 108 (leen 72), blz. 109 (leen 78), blz. 110 (leen 83, 84), blz. 114 (leen 93), blz. 115 (leen 94), blz. 116 (leen 99), blz. 165 (leen 189), blz. 171 (leen 207), en blz. 172 (leen 210).

³⁰⁵ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 211 (Inleiding op de lenen van Simon en Hendrik van Haarlem, 1388-1650).

³⁰⁶ Meilink, Abdij Egmond, regest 190 en 191, d.d. 9-9-1323; Muller, Regesta Hannonensia, blz. 119, d.d. 9-9-1323; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 118-119 (leen 97).

³⁰⁷ Meilink, Abdij Egmond, regest 207, d.d. 15-9-1329.

³⁰⁸ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 184, d.d. 15-12-1328; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 24v, no. 139, resp. inv.nr. 255, fol. 22, no. 145, d.d. 15-12-1328.

³⁰⁹ NA, AGH inv.nr. 256, fol. 26, no. 152, resp. inv.nr. 255, fol. 23v, no. 158, d.d. 22-9-1329.

³¹⁰ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 219, d.d. 8-10-1333; NA, AGH inv.nr. 256, fol. 29, no. 182, resp. inv.nr. 255, fol. 25v, no. 188, d.d. 8-10-1333.

³¹¹ Meilink, Abdij Egmond, regest 245, d.d. 25-12-1337.

³¹² Muller, Regesta Hannonensia, blz. 257, d.d. 29-12-1338.

³¹³ HUA, Domkapittel inv.nr. 1720-4, d.d. 27-2-1363.

Afb. 13. Het zegel van Simon van Haarlem, ridder (1363).³¹⁴
(*Het Utrechts Archief*)

Op 21 juli 1364 wordt door de grafelijkheid goedkeuring gegeven om sluizen te mogen leggen tussen Amsterdam en Sparendam met restrictie dat in die sluizen niet gevist of gevaren mag worden. Voorts zullen heer Simon van Haarlem en heer Wouter van Heemskerk gecompenseerd worden indien zij rechten kunnen doen laten gelden omdat de watergang, en de er inliggende sluizen, door hun ambacht zal gaan.³¹⁵

Op 16 december 1365 transporteren Simon van Haarlem, ridder, Hendrik van Haarlem en Johan van Haarlem, knapen, aan heer Gijsbert van Walenborch, kanunnik ten Dom, een halve hoeve land, gelegen op Overlangbroek.³¹⁶ Hendrik van Haarlem, knaap, transporteert 16 december 1365 aan heer Gijsbert van Walenborch, kanunnik ten Dom, 10 morgen land, gelegen in Overlangbroek. Voorts verklaren Hendrik van Haarlem, knaap, Simon van Haarlem, ridder, en Johan van Haarlem, knaap, dat zij heer Gijsbert dit land vrijwaren ook wat betreft het recht van *heer Symons zuster van Haerlem des Borchgraven moeder van Leyden*.³¹⁷

Op 12 juni 1369 wordt de volgende verklaring afgelegd: ‘Doen wij verstaen Symon van Haerlem, ridder, ende Henric van Haerlem, sijn sone, dat wi tugen onder onse segelen dat die banc vander mueren tot aen den ganck inder kercke van Overlangbroec naest de overste banck Dierc van Zulen met recht toebehoort, Stevens van Boechout ende allen den ghenen dien van hem commen tsij manne ofte wijve die met recht in horen alsoe dat sij sullen staen in hore voorseijde bancke, ende misse winnen, offeren, ende den paesch nemen voor de dienstjofferen Dierc van Zuelen, voort so is ons kundich alse van horen seggen dattet vordel inder kercke tot Overlangbroec voorschr. mit recht toebehoort dien van Boechout, ende sy het altoos gehadt hebben naest die van Zulen’ In orconde deser dingen so hebben wij desn brief besegelt met onsen segelen. Gegeven

---

³¹⁴ Beschrijving: 1. omschrift: [-]ON[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfrond schild gevat in een op een sierboogzespas.

4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.

³¹⁵ Van Mieris III, blz. 165, d.d. 21-7-1364.

³¹⁶ HUA, BA I inv.nr. 488, fol. 33, d.d. 16-12-1365 (1365, dinsdagh na St. Luciendach).

³¹⁷ HUA, BA I inv.nr. 488, fol. 34, d.d. 16-12-1365 (1365, dinsdagh na St. Luciendach).

int jaer o.h. 1369 op S. Odulphs dach'.³¹⁸ Met een tekening van de zegels van Simon van Haarlem (afb. 14) en Hendrik van Haarlem (afb. 16).

Afb. 14. Tekening van het zegel van Simon van Haarlem, ridder (1369).³¹⁹
(Het Utrechts Archief)

Op 16 oktober 1371 ontvangt Simon van Haarlem, ridder, van heer Gijsbert van Walenborch, kanunnik ten Dom, 800 pond die hij te goed had vanwege de verkoop van 14 morgen land, gelegen Overlangbroek.³²⁰

Kinderen:

1. *Beatrix Simonsdr. van Haarlem*, vermeld 1337-1344, overl. na 1344.

Graaf Willem III vermeerdert op 22 oktober 1337 de jaarrente van 5 pond Holland in 6 pond Holland jkvr. Beatrix Simonsdr. van Haarlem voor de duur van haar leven, uit te keren door de rentmeester van Kennemerland en Friesland op 1 oktober.³²¹

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland en Friesland over het jaar 1343 resp. 1344 wordt de volgende uitgave verantwoord: [1] 'Item jonfrou Beatrijs, Symonsdochter van Haerlem, die mijn here hor ghegheven heift tot hore live, 6 £, [2] Item jonfrou Beatrijs, Symons dochter van Hairlem, van hore lene, 6 £'.³²²

2. *Hendrik van Haarlem*, ambachtsheer van Sloten (1372),³²³ knaap (1363), vermeld 1363-1379, tr. *Johanna*, vermeld 1366.

³¹⁸ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth inv.nr. 11, fol. 171, d.d. 12-6-1369 (1369, St. Odulphsdach).

³¹⁹ Beschrijving: 1. omschrift: + S·SIM/ON·VAN/HAERL/EM
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groen was, gaaf.
3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een spitsboogdriepas getopt met een Franse lelie.
4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.

³²⁰ HUA, BA I inv.nr. 488, fol. 36, d.d. 16-10-1371 (1371, St. Gallendach).

³²¹ Muller, Regesta Hannonensia, blz. 249, d.d. 22-10-1337; NA, AGH inv.nr. 218, fol. 52, no. 317, d.d. 22-10-1337.

³²² Hamaker, Rekeningen II, blz. 329, resp. blz. 477.

³²³ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-2 (1990), blz. 86 (leen 169).

Afb. 15. Het zegel van Hendrik van Haarlem, knaap (1363).³²⁴
(*Het Utrechts Archief*)

Op 27 december 1366 transporteren ‘Henric van Haerlem, Jufr. Johan, sijn wijf, ende Willam van Haerlem, sijn broeder’ aan heer Gijsbert van Walenborch 10 morgen land, gelegen Overlangbroek.³²⁵

Afb. 16. Tekening van het zegel van Hendrik van Haarlem, knaap (1369).³²⁶
(*Het Utrechts Archief*)

Hendrik van Haarlem verklaart op 1 mei 1372 dat hij heer Bartholomeus van Raaphorst ‘in de hant gheset’ heeft de ambachtsheerlijkheden van ‘Sloeten, Ostop, Ostorp,

³²⁴ Beschrijving: 1. omschrift: S[IG·H]EIN/RICK·VAN/HAERLEM/
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild bevat in een spitsboogdriepas, geplaatst op een omgekeerde rondboogdriepas.
4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.

³²⁵ HUA, BA I inv.nr. 488, fol. 35, d.d. 27-12-1366 (1366, maendach na Korsdach).

³²⁶ Beschrijving: 1. omschrift: [-]NRI/[-]/VAN/HAERLE[M]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild bevat in een rondboogzespas, geplaatst op een zeshoekvormige sierlijst getopt met een Franse lelie.
4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.
5. opmerking: het omschrift is door beschadiging waarschijnlijk onjuist gelezen.

Houtryc en Pollanen', alsmede zijn goederen en pachten tot 'Lymmen en Oesdom', die hij van het godshuis van Egmond in leen houdt, voor 300 schilden.³²⁷ Op 15 februari 1373 verklaart Hendrik van Haarlem, knaap, dat voor hem kwam Hendrik van Dinghen die aan zijn vrouw Foeyesen Heerman Pawesdr. 4 morgen land, gelegen in Overlangbroek, gaf.³²⁸ Aan het charter hangt zijn zegel (afb. 17).

Afb. 17. Het zegel van Hendrik van Haarlem, knaap (1373).³²⁹
(*Het Utrechts Archief*)

Op 12 januari 1379 wordt Hendrik van Haarlem beleend met de hofstede en huizing te Zuilen in Overlangbroek bij dode van heer Simon van Haarlem, zijn vader.³³⁰

3. *Jan van Haarlem*, knaap (1366), vermeld 1365-1379.

Op 4 januari 1377 draagt Jan van Haarlem, neef van de leenheer Sweder van Abcoude, over aan Herman Boc 7 morgen, gelegen in Overlangbroek, en nog eens 7 morgen, gelegen in het kerspel Wijk.³³¹

Jan van Haarlem wordt op 12 januari 1379 beleend met 36 morgen land, gelegen in Overlangbroek, in Tienhoven, zoals heer Simon van Haarlem, zijn vader.³³²

4. *Willem van Haarlem*, vermeld 1366-1376.

Op 16 november 1376 droeg Willem van Haarlem, neef van de leenheer, 16 morgen land, gelegen Overlangbroek, over aan Aernt Aerntsz. van Culemborch, neef van de leenheer.³³³

³²⁷ Meilink, Abdij Egmond, regest 452, d.d. 1-5-1372; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 119 (leen 97).

³²⁸ HUA, Kapittel St. Pieter inv.nr. 560-2, d.d. 15-2-1373.

³²⁹ Beschrijving: 1. omschrift: *S'[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een gotisch schild gevat in een rondboogzespas, geplaatst op een zeshoekvormige sierlijst getopt met een Franse lelie.

4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten, gepositioneerd langs de schildrand.

5. het omschrift valt helaas door de matige foto niet te lezen.

³³⁰ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 111 (leen 85).

³³¹ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 117 (leen 102), blz. 175 (leen 214).

³³² Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 112 (leen 86).

³³³ Kort, Leenkamer Gaasbeek (2001), blz. 113 (leen 89).

V-b. *Bartholomeus van Haarlem*, vermeld 1198, tr. (...) *van Voorne*, dr. van Hugo van Voorne.

In 1198 schenken graaf Dirk VII en gravin Aleid aan de abdij te Middelburg 1/4^e deel van de tiende te Souburg, waarbij o.a. als getuige 'Bartholomeus de Harlem' aanwezig is.

Toelichting

De plaatsing van Bartholomeus van Haarlem als zoon van IJsbrand van Haarlem is niet helemaal zeker en dat geldt ook voor de aan hem toegewezen kinderen.

Afb. 18. Gemeentezegel van Maarland (1331).³³⁴
(Nationaal Archief)

Vanaf 1220 komen Bartholomeus van Maarland en zijn broers als getuigen voor in oorkonden uitgaande van de heren Van Voorne. De veronderstelling is dat hun vader, Bartholomeus van Haarlem, is getrouwd met een dochter van Hugo van Voorne (1167) en hij het goed Maarland, gelegen op Voorne, in rechtleen heeft gekregen waarna het na het overlijden van Bartholomeus van Maarland is teruggefallen aan de leenheer. Over het goed Maarland zijn met betrekking tot de leenuitgifte en de vererving daarvan helaas geen gegevens voorhanden.³³⁵

Als onderbouwing, dat Bartholomeus van Maarland tot de familie van Haarlem gerekend moet worden, valt aan te voeren dat in het gemeentezegel van Maarland het wapen van het geslacht Van Haarlem staat.³³⁶ Het gaat om een loszegel uit 1331 (afb. 18).³³⁷

Kinderen:

1. *Bartholomeus van Maarland*, volgt VI-b.
2. *Hugo van Maarland*, vermeld 1220, 1230, 1246.
3. *Hannes (Johannes) van Maarland*, vermeld 1230, 1246.

---

³³⁴ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM:COMMVNIA:[-]:MARLANDIA
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, gaaf.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild gevat in een rondboogzespas versierd met takjes.

4. wapen: een kruis vergezeld in de vier kwartieren van drie merletten (2:1).

³³⁵ Hoek, Den Briel en Maerlant, blz. 186.

³³⁶ Hoek, Den Briel en Maerlant, blz. 185.

³³⁷ In de collectie losse zegels van het Nationaalarchief. Vermoedelijk afgefallen van een charter van de abdij Leeuwenhorst te Noordwijkerhout, d.d. 30-5-1331.

VI-b. *Bartholomeus van Maarland*, ‘clericus’ (1220), ‘notarius’ (1245), vermeld 1220, 1230, 1245 en 1261 (postuum), overl. tussen 27 juli 1245 en 26 februari 1246.

Dirk, heer van Voorne, schenkt op 29 juni 1220 onder medebezegeling van graaf Willem I van Holland, aan de monniken van de abdij Ter Doest het door de zee bedreigde ‘Middellant’. Onder getuigen worden na de verwanten van de heer van Voorne genoemd ‘Bartholomeus, clericus, et Hugo frater eius’.³³⁸ Op 6 december 1230 bepaalt Hendrik, heer van Voorne, dat de goederen die Floris van der Woerd van hem in leen houdt onversterfelijk zullen zijn. Onder de getuigen o.a. ‘B(artholomeus de Marlant, H(ugo) et H(annes) de Marlant’.³³⁹ Vermoedelijk is Bartholomeus, vermeld op 27 juli 1245 als ‘notarius noster’ van graaf Willem II dezelfde als Bartholomeus van Maarland.³⁴⁰

Nicolaas van Putten beleent op 26 februari 1246 Nicolaas en Jan, zoons van Willem Obulus, erfelijk met het land Korendijk, etc., getuige o.a. ‘Hugone et Iohanne de Marlant’.³⁴¹

Op 23 februari 1261 kent Bartholomeus, zoon van IJsbrand van der Made, ridder, en van Hadewig van Maarland, de kloosterzusters van Loosduinen een eeuwigdurende jaarlijkse rente van één pond Hollands toe ingevolge de destijds door zaliger heer Bartholomeus, ‘avus noster’ (onze grootvader), gedane eeuwigdurende jaarlijkse schenking van een waag schapenkaas of één pond Holland waarvan zijn vader de uitkering gedurende tien jaar achterwege had gelaten, terwijl na het overlijden van zijn grootvader diens erfgenamen, mijn ooms heer H. (= Hugo?) en A. (= Albrecht?), en mijn moeder, tijdens hun leven de schenking hebben betaald. Op dezelfde dag zegt hij samen met zijn broers W. (= Willem) en H. (= Hugo?), en zuster M. (= Machteld?), aan het klooster Loosduinen voor de duur van tien jaar een jaarlijkse rente van één pond toe ter compensatie van de achterstand die hun vader had laten ontstaan in de uitkering van de door wijlen hun grootvader Bartholomeus geschonken rente.³⁴²

Indien Bartholomeus van der Made niet lang nadat hij meerderjarig was geworden de betaling van de jaarlijkse rente, die zijn grootvader heer Bartholomeus van Maarland de kloosterzusters van Loosduinen had toegezegd, wilde herstellen omdat zijn vader en voogd de rente 10 jaar lang niet had betaald, maar zijn ooms en moeder wel, dan is zijn moeder vermoedelijk in 1250 overleden.³⁴³

Kinderen:

1. *H. (= Hugo) van Maarland*, vermeld 1261 (postuum).
2. *A. (= Albrecht) van Maarland*, vermeld 1261 (postuum).
3. *Hadewig van Maarland*, vermeld 1261 (postuum), overl. (verm.) 1250, tr. *IJsbrand van der Made*,³⁴⁴ ridder (1261), vermeld 1261, overl. na 23 februari 1261.

V-c. *Jan van Haarlem*, vermeld 1200, 1203.

Op 3 november 1200 sluiten hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland een verdrag, waarbij als getuigen aanwezig zijn Simon, Johannes en IJsbrand van Haarlem.³⁴⁵

³³⁸ OHZ I no. 404, d.d. 29-6-1220.

³³⁹ OHZ II no. 511, d.d. 6-12-1230.

³⁴⁰ OHZ II no. 665, d.d. 27-7-1245.

³⁴¹ OHZ II no. 679, d.d. 26-2-1246.

³⁴² OHZ III no. 1250, resp. no. 1251, d.d. 23-2-1261.

³⁴³ L.J. van der Klooster, Nieuwe gegevens betreffende Bartholomeus van der Made en zijn naaste verwanten, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 77 (1960).

³⁴⁴ B. de Keijzer, *Van der Made* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁴⁵ OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200.

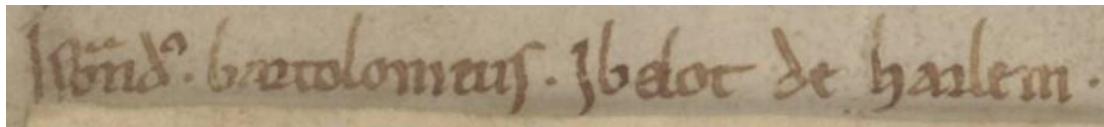
In 1203 beleent graaf Dirk VII en Aleid, zijn vrouw, Gerard van Haarlem met de tiende van Heemskerk, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Jan van Haarlem.³⁴⁶ Omstreeks 1204 had Jan Persijn, ridder, zich samen met Jan- en IJsbrand van Haarlem, Arnoud- en Hendrik van Rijswijk, alsmede Wouter van Ruiven, ridders, achter graaf Lodewijk geschaard in diens strijd om het graafschap Holland.³⁴⁷

Toelichting

De plaatsing van Bartholomeus van Haarlem als zoon van Jan van Haarlem is niet helemaal zeker. Op basis van de volgorde waarin hij in de getuigenrijen wordt genoemd tegelijkertijd met andere familieleden maakt het aannemelijk dat hij een zoon is van Jan van Haarlem. Ook zijn borgstelling in 1227 voor Nicolaas Persijn van Haarlem is hiermee in overeenstemming.³⁴⁸

Een apart probleem vormt de oorkonde van 1222. Na Bartholomeus volgt 'Ibelot'. Er is geen onzekerheid over de juiste spelling (afb. 19). De vraag is of hier wel sprake is van een persoonsnaam want verder komt deze naam of varianten daarvan niet in de oorkondenboeken van Holland en Zeeland, het Sticht Utrecht en van Gelre en Zutphen voor. Hoewel er geen zekerheid is, zou het kunnen gaan om een niet begrepen 'toenaam'. Wat de betekenis van het tweede deel van de naam is, is niet duidelijk.

Afb. 19. Uitsnede van de oorkonde uit 1222.³⁴⁹

Kind:

1. *Bartholomeus van Haarlem*, vermeld 1222-1234.

Graaf Willem I bestemt in 1222 een bedrag van 100 pond uit de grafelijke inkomsten te Delft, Pijnakker, Maasland en Vlaardingen voor de abdij van Rijnsburg, die hiermee het grafelijk domein te Boskoop zal terugkopen van Gijsbert van Amstel, boven welke som zij nog 50 pond zal hebben te betalen aan de zoons van Gijsbert. Genoemd als getuigen na gravin Maria van Brabant 'Isbrandus, Bartolomeus, Ibelot de Harlem'.³⁵⁰

In oktober 1222 staat graaf Floris IV toe aan Dirk van Wassenaar en diens vrouw Berta dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen zijn. Onder de getuigen: 'Ysbrandi et Geraerdi et Walteri en Bartolomei de Harlem'.³⁵¹

Op 24 februari 1227 stelt Nicolaas Persijn van Haarlem borgen, namelijk: 'avunculeum meum Isbrandum de Harlem, Walterum de Harlem, Willelmum de Ekmunt,

---

³⁴⁶ Kort, Van Haarlem, blz. 4, no. 10 (verloren stukken), d.d. 1203.

³⁴⁷ De Beke, Kroniek, LIX 84-85, blz. 101.

³⁴⁸ B. de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – van Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁴⁹ NA, Archief Abdij Rijnsburg inv.nr. 680, d.d. 1222 (voor 5 februari).

³⁵⁰ OHZ II no. 423, d.d. 1222 (vóór 5 februari).

³⁵¹ OHZ II no. 427, d.d. oktober 1222.

Bartholomeus de Harlem'.³⁵² Arnoud, abt van Egmond, ontslaat op verzoek van graaf Floris IV, en op raad van het convent, de voogd en mannen van de abdij, op 14 januari 1230 de dienstlieden van de abdij en hun nakomelingen die wonen tussen de beek in 'Galenuort' en de parochie Castricum, tegen een betaling van een som geld, van de keurmede. Getuige o.a. Bartholomeus van Haarlem.³⁵³

Graaf Floris IV schenkt op 5 mei 1234 aan het door hem gestichte klooster Loosduinen goederen, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Bartholomeus van Haarlem.³⁵⁴

IV-b. *Gerard (Malot) van Haarlem*, vermeld 1162, 1167, 1174.

In 1162 komt hij voor als 'Gerard Malot'. Mogelijk verwijst het tweede deel van de naam naar een eigenschap. Te denken valt aan een Latijns equivalent voor *slecht* of *kwaadaardig*.

Toelichting

Voor de toewijzing van de hieronder genoemde kinderen aan Gerard van Haarlem worden de volgende argumenten aangevoerd.

In de generatie waarin Gerard van Haarlem (1203) thuishoort komt nog een Gerard (1204, 1222), de jongere broer van IJsbrand van Haarlem, voor. Er is een onderscheid gemaakt tussen deze twee personen omdat het onlogisch is indien een jongere broer wordt beleend met een waardevol leen, namelijk de tienden van Heemskerk. Het is een erfleed dat wil zeggen dat na het overlijden van Gerard van Haarlem het leen niet terugvalt aan de grafelijkheid, maar toekomt aan zijn erfgenamen. Helaas is over de vererving daarna niets concreets bekend. Pas in 1354 komt het leen weer in de grafelijke leenregisters voor toen heer Wouter van Heemskerk de lijftocht voor zijn vrouw, Margaretha, erop vestigde, eventueel te lossen met 50 pond. Het leengoed was hem aangekomen van zijn vader heer Gerard van Heemskerk.³⁵⁵ Heer Gerard van Heemskerk stamt lijnrecht af van Gerard (genaamd Ghelekin) van Rijswijk (1222-1233), zoon van Hendrik van Rijswijk (1198-1205).³⁵⁶ De gevolgtrekking is dat Hendrik van Rijswijk is getrouwd met een dochter van Gerard (Malot) van Haarlem, waardoor de tiende van Heemskerk is vererfd op het geslacht Van Heemskerk. Ook de herkomst van de voornaam Gerard in het geslacht Van Rijswijk, later Van Heemskerk, draagt daartoe bij.

Bij het onderzoek naar de borgen voor Nicolaas Persijn van Haarlem w.o. Willem van Egmond, genoemd in een oorkonde van 24 februari 1227, bleek dat de familieverwantschap aantoonbaar is indien zijn vrouw, Badeloch, tot het geslacht Van Haarlem behoort. Aangezien de voornaam Gerard terugkeert onder hun kinderen is het plausibel dat zij een dochter is van Gerard van Haarlem.³⁵⁷

Kinderen:

1. (...) *van Haarlem*, tr. 1^e *Hendrik van Rijswijk*,³⁵⁸ vermeld 1198-1203, zn. van Willem van Rijswijk.

---

³⁵² OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

³⁵³ OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230.

³⁵⁴ OHZ II no. 561, d.d. 5-5-1234.

³⁵⁵ Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 107 (leen 106).

³⁵⁶ B, de Keijzer, *Van Rijswijk (Heemskerk – Poelenburg)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁵⁷ B, de Keijzer, *Borgstellingen in 1227, 1261 en 1266, Van Egmond, Haarlem en Waterland (Persijn – Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁵⁸ B, de Keijzer, *Van Rijswijk (Heemskerk - Poelenburg)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

2. *Gerard van Haarlem*, vermeld 1203.

In 1203 beleent graaf Dirk VII en Aleid, zijn vrouw, Gerard van Haarlem erfelijk met de tiende van Heemskerk, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Jan van Haarlem.³⁵⁹

3. *Badeloch (van Haarlem)*, overl. 27 april 1244,³⁶⁰ tr. *Willem I van Egmond*,³⁶¹ ridder (1208, 1226), voogd van de Abdij Egmond (1213, 1226, 1228), vermeld 1199, 1208-1231, gesneuveld bij Stadingen (D) 17 mei 1234,³⁶² zn. van Wouter I (Berenwoldus) van Egmond, bijgenaamd ‘Kwade Wouter’, en Mabelia (van IJsselmonde).

IV-c. *Nicolaas (van Haarlem)*, vermeld 1174.³⁶³

Toelichting

Ook hier geldt dat er geen bewijzen zijn voor het toewijzen van onderstaande kinderen aan Nicolaas (van Haarlem). Opnieuw is de aanname gebaseerd op de volgorde in getuigenrijen, chronologie en naamgeving. Doorslaggevend is het terugkeren van de vernoemingsnaam Nicolaas onder de nazaten van Jan Persijn.

Kinderen:

1. *Nicolaas van Haarlem*, vermeld 1199.

In 1199 bevestigen graaf Dirk VII en gravin Aleid de abdij van Rijsenburg in de haar in het verleden geschonken goederen. Onder de getuigen wordt vermeld ‘Nicholaus de Harlem’.³⁶⁴

2. *IJsbrand van Haarlem*, vermeld 1200-1230.

Op 3 november 1200 sluiten hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland een verdrag, waarbij als getuigen aanwezig zijn Simon, Johannes en IJsbrand van Haarlem.³⁶⁵

Bij het uitbreken van de zogenaamde Loonse successieoorlog (1203) koos IJsbrand van Haarlem, en zijn broer Gerard, de zijde van Lodewijk van Loon in tegenstelling tot Simon van Haarlem, het hoofd van de familie.³⁶⁶ Omstreeks 1204 had Jan Persijn,

---

³⁵⁹ Kort, Van Haarlem, blz. 4, no. 10 (verloren stukken), d.d. 1203.

³⁶⁰ Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61, d.d. 27-4-1244 (V Kalendas Maji): ‘obiit Badeloch, domina de Egmonda, que prima ponitur dedisse x solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 108, d.d. 27-4-1244: ‘Badeloch de Egmonda, que dedit x β annuatim’.

³⁶¹ B. de Keijzer, *Van Egmond* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

³⁶² Hulshof, Egmondse annalen, blz. 61, d.d. 17-5-1234: ‘(obiit) dominus Wilhelmus de Egmonda, qui capellam construxit in Rynneghem, occisus est in Stadingherlant. Hic eciam legavit x solidos annuatim ad caritatem’; Necrologium Abdij Egmond, blz. 110, d.d. 17-5-1234 [in het handschrift staat letter E (= 18), maar dit moet letter D (= 17) zijn, in die zelfde letterreeks zitten meer fouten, zie: Gerard van Egmond, overl. 1300]: ‘(obiit) Wilhelmus de Egmonda, miles, qui dedit x β annuatim. Iste Wilhelmus, apud Stadingen defunctus, dicitur Capellam in Rijnegem construxisse’.

³⁶³ OHZ I no. 169, d.d. 3-10-1174.

³⁶⁴ OHZ I no. 238, d.d. 1199.

³⁶⁵ OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200.

³⁶⁶ Burgers, Allinus, blz. 85.

ridder, zich samen met Jan- en IJsbrand van Haarlem, Arnoud- en Hendrik van Rijswijk, alsmede Wouter van Ruiven, ridders, achter graaf Lodewijk geschaard in diens strijd om het graafschap Holland.³⁶⁷ Dit blijkt ook uit de volgende oorkonden. In 1204 sluit graaf Lodewijk van Loon, nadat hij de Hollandse lenen van de Utrechtse bisschop Dirk, in lijftocht te hebben gekregen een overeenkomst met de bisschop over verschillende betwiste rechten. Getuigen o.a. 'Isbrandum de Harlhem et Gerardus fratrem suum'.³⁶⁸ Vervolgens waarborgen de bisschop van Luik en andere vorsten de bisschop van Utrecht, dat graaf Lodewijk van Loon de met hem gesloten overeenkomst zal nakomen. Onder de getuigen 'Isbrando et Gerardo fratribus de Harlhem'.³⁶⁹

In de loop van het jaar 1204 verbleef Lodewijk van Loon met zijn medestanders in een legerkamp te Voorschoten, maar grote afwezigheid was IJsbrand van Haarlem. Hij was met zijn oom *Allinus* gevangen genomen en naar Oudorp nabij Alkmaar gestuurd en in de boeien geslagen. Aldaar bevond zich gravin Aleid van Gelre, de echtgenote van graaf Willem I.³⁷⁰ Allinus, vermeld 1174-1222, monnik in het klooster Egmond, was grafelijk kapelaan (1174), kanunnik van Sint Marie te Utrecht (1198), en auteur van de *Annales Egmundenses*, geschreven ongeveer 1200-1210.³⁷¹ Hij zal een oom van moederszijde zijn.

In een ongedateerde oorkonde, te plaatsen tussen 1210 en 1215, verleent Lubbert I, abt van Egmond, aan de burenen van Boekel tegen een afkoopsom vrijstelling van begrafeningsgeld dat zij als parochianen van Heiloo aan de pastoor aldaar plachten te betalen, en geeft de laatste daarvoor in de plaats de opbrengst van een stuk land, gelegen Boekel. Getuigen zijn o.a. Simon van Haarlem en Wouter, zijn zoon, en IJsbrand van Haarlem.³⁷² In 1215 geven abt Lubbert I en het convent van Egmond met toestemming van graaf Willem I een renteleen, gelegen Sassenheim, aan Dirk, 'phiscus' te Alkmaar. Als getuige wordt eerst genoemd 'Ysbrandus de Harlem' en vervolgens 'Walterus de Harlem'.³⁷³

Graaf Willem I bestemt in 1222 een bedrag van 100 pond uit de grafelijke inkomsten te Delft, Pijnakker, Maasland en Vlaardingen voor de abdij van Rijnsburg, die hiermee het grafelijk domein te Boskoop zal terugkopen van Gijsbert van Amstel, boven welke som zij nog 50 pond zal hebben te betalen aan de zoons van Gijsbert. Genoemd als getuigen na gravin Maria van Brabant 'Isbrandus, Bartolomeus, Ibelot de Harlem'.³⁷⁴ In oktober 1222 staat graaf Floris IV toe aan Dirk van Wassenaar en diens vrouw Berta dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen zijn. Onder de getuigen: 'Ysbrandi et Geraerdi et Walteri en Bartolomei de Harlem'.³⁷⁵

Op 24 februari 1227 stelt Nicolaas Persijn van Haarlem borgen, namelijk: 'avunculeum meum Isbrandum de Harlem, Walterum de Harlem, Willelmum de Ekmunt, Bartholomeus de Harlem'.³⁷⁶ In november 1227 beleent Hendrik I, abt van Egmond,

---

³⁶⁷ De Beke, *Kroniek*, LIX 84-85, blz. 101.

³⁶⁸ OSU II no. 564, d.d. 1204 (voor 24 juni).

³⁶⁹ OSU II no. 565, d.d. 1204 (voor 24 juni).

³⁷⁰ Gumbert, *Annalen van Egmond-1*, blz. 321-323.

³⁷¹ Burgers, *Allinus*, blz. 73-77 (levensloop van Allinus).

³⁷² OHZ I no. 360, d.d. ca. 1215.

³⁷³ OHZ I no. 358, d.d. 1215.

³⁷⁴ OHZ I no. 423, d.d. 1222 (vóór 5 februari).

³⁷⁵ OHZ II no. 427, d.d. oktober 1222.

³⁷⁶ OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

heer Willem van Egmond met alle lenen waarop deze rechtens aanspraak kan maken. Getuige o.a. IJsbrand van Haarlem.³⁷⁷

Arnoud, abt van Egmond, ontslaat op verzoek van graaf Floris IV, en op raad van het convent, de voogd en mannen van de abdij, op 14 januari 1230 de dienstlieden van de abdij en hun nakomelingen die wonen tussen de beek in 'Galenuort' en de parochie Castricum, tegen een betaling van een som geld, van de keurmede. Getuige o.a. IJsbrand van Haarlem.³⁷⁸

3. *Gerard van Haarlem*, vermeld 1204, 1222.
4. (...) *van Haarlem*, tr. *Jan Persijn (Jan van Putten)*,³⁷⁹ vermeld 1204-1224, overl. 20 september 1224, zn. van Dirk Persijn. Hij tr. 2^e (...) van Voorne, dr. van Hugo van Voorne.

---

³⁷⁷ OHZ II no. 476, d.d. november 1227.

³⁷⁸ OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230.

³⁷⁹ B. de Keijzer, *Waterland (Persijn, Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

Bijlagen

I. De vier aangetrouwde of verder verwijderde verwanten van de familie Van Haarlem.

In een viertal oorkonden, waarvan er twee zonder datum, komen vier personen waarvan verondersteld wordt dat zij tot de ‘clan’ behoren, maar geen directe verwanten. De belangrijkste oorkonde is die waarin ze alle vier genoemd worden met de toevoeging ‘de Harlem’.

In de eerste, gedateerd tussen 1105 en 1119, gaat Adallard, abt van Egmond, een goederenruil aan met een Eilger. Als getuigen treden op ‘Galo et Isbrandus, frater eius, Werenboldus, Willem, Volbertus, Ludolfus de Harlem’.³⁸⁰

In de tweede oorkonde, nu gedateerd tussen 1105 en 1120, schenken Adallard, abt van Egmond, en Gerbernus, kloosterling, de opbrengst van het door hun verworven land te Wimmenum (ten noorden van Egmond)³⁸¹ om te besteden voor wijn te gebruiken op de jaargetijden van de schenkers en voor de verlichting van de kerk. Als getuigen worden genoemd ‘Weremboldo, Galone, Isbrando’.³⁸²

Op 12 april 1108 ontheft graaf Floris II op verzoek van Adallard, abt van Egmond, de burgers van Heiloo onder bepaalde voorwaarden van het begrafenisgeld, waarbij onder andere als getuigen optreden ‘Vulpertus et Liudolfus’.³⁸³

Tenslotte volgt op 16 juli 1116 een soortgelijke oorkonde, waarbij graaf Floris II op verzoek van Adallard, abt van Egmond, de burgers van Alkmaar onder bepaalde voorwaarden ontheft van het begrafenisgeld. Als getuige treedt op ‘Liudolfus’.³⁸⁴

Opvallend is dat in de lijst van liefdadigheidsgiften aangelegd in 1105 na het aantreden van Adallard als abt van Egmond na zijn eigen gift (samen met broeder Gherbernus) en die van graaf Floris II, de giften volgen van zijn broers Gherwalech, IJsbrand, en zuster Suvi. Direct gevolgd met de giften van Werenboldus van Haarlem en Folfert de Witte.³⁸⁵ Hieruit blijkt ten overvloede de nauwe samenhang tussen deze personen.

Zoals gebruikelijk zullen ze in de eerste oorkonde op leeftijdsvolgorde zijn vermeld. Ze worden hieronder daarom in die volgorde opgesomd samen met andere gegevens die over ze gevonden zijn.

1. *Werenboldus van Haarlem*, vermeld 1105, 1105/19, 1105/20, 1119.³⁸⁶

In de lijst van liefdadigheidsgiften aangelegd in 1105 komt voor: ‘Weremboldus van Haarlem schenkt land, gelegen in Spernerwalt (Spaarnwoude bij Haarlem),³⁸⁷ met een opbrengst van 8 ons’.³⁸⁸

---

³⁸⁰ OHZ I no. 101, d.d. 1 oktober [tussen 1105 en 1119].

³⁸¹ Künzel, Toponiemen, blz. 402.

³⁸² OHZ I no. 102, d.d. [tussen 6-1-1105 en 22-4-1120].

³⁸³ OHZ I no. 94, d.d. 12-4-1108.

³⁸⁴ OHZ I no. 99, d.d. 16-7-1116.

³⁸⁵ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 21-22.

³⁸⁶ OSU I no. 293, d.d. 1119 [voor 24 september].

³⁸⁷ Künzel, Toponiemen, blz. 328.

³⁸⁸ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: ‘Weremboldus de Hairlem terram ibidem (Spernerwalt) octo uncias persolventem’.

2. *Willem van Haarlem, genaamd Kinnebak*, kanunnik van Sint Maarten te Utrecht (1130, 1147), vermeld 1105/19, 1130, 1143, 1147.

Of de in de oorkonde van 1105/19 genoemd Willem van Haarlem identiek is aan Willem van Haarlem, genaamd Kinnebak, is niet helemaal zeker. Bij een kanunnik, die in Utrecht verbleef, zou met 'Van Haarlem' ook kunnen gaan om een herkomstnaam.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1130 na het aantreden van Wouter, abt van Egmond, komt de volgende gift voor: 'Willem, genaamd Kinnebak, kanunnik van Sint Maarten te Utrecht, schenkt land, gelegen in Bindelmarbruch (Bijndelmerbroec, ten westen van Weesp),³⁸⁹ met een opbrengst van twintig schellingen'.³⁹⁰

In een lijst van aanwinsten, aangelegd in 1130 onder abt Wouter (1130-1161), komt het volgende voor: 'opnieuw kocht de abt in Poelgeest voor zestien en een half pond van Willem, bijgenaamd 'Kinbac', (hooi)land, ter grote vijf 'deimt/deimat',³⁹¹ en een weide, ter grote van 5½ 'koeweiden',³⁹² zijnde *gheestland*'.³⁹³

In 1143 schenken graaf Dirk VI, en zijn echtgenote Sophia, verschillende goederen aan de abdij van Egmond, w.o. bouwland, gelegen in 'Velsenerbruch' (= Velslerbroek),³⁹⁴ gekocht van 'Wilhelmo de Harlem, maxilla cognomento'.³⁹⁵

In 1147 geeft het kapittel van Sint Pieter te Utrecht zijn tiend, gelegen in Wolfaartsdijk, op bepaalde voorwaarden in erfpacht. Onder de getuigen worden genoemd 'canonici sancti Martini', waaronder 'Wilhelmus'.³⁹⁶

3. *Folpert (Folpertus, Volbertus), bijgenaamd de Witte*, vermeld 1105/19, 1105, 1108, 1121.

In de lijst van liefdadigheidsgiften, aangelegd in 1105, komt voor: 'Folpertus de Witte schenkt land, gelegen in Eskmadelf (Assendelft), met een opbrengst van 7 ons'.³⁹⁷

Gezien zijn toenaam zal hij identiek zijn aan 'Folpertus Albus', die in 1121 wordt genoemd als één van de drie leken die als beheerder van de Abdij Egmond is aangesteld. De drie leken werden gekwalificeerd als 'meer wolven dan herders'. Onder het mom van goede raad beroofden zij de abdij van hun bezit en verrijkten zich zelf en hun verwanten.³⁹⁸

4. *Ludolfus*, vermeld 1105/19, 1108, 1116.

II. Liefdadigheidsgiften onder Adallard, abt van de Abdij Egmond, 1105-1120.

Achtereenvolgens de volgende posten:

1. Adallard betaalt jaarlijks twee 'solidos', gevestigd op land in Heemskerk.³⁹⁹

³⁸⁹ Künzel, Toponiemen, blz. 105.

³⁹⁰ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 25: 'Wilhelmus cognomento Kinbacke, canonicus sancti Martini in Traiecto, dedit terram, persolventem 20 solidos, que iacet in Bindelmarbruch'.

³⁹¹ Hoeveelheid land dat iemand in één dag maaien kon.

³⁹² Hoeveelheid grasland nodig om één koe te laten weiden.

³⁹³ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 31: 'iterum emit abbas in Poelgheest cum sedecim libris et dimidia a Wilhelmo qui dicitur Kinbac terram, habentem falcacionem quinque hominum, et pasquam quinque vaccarum et dimidie, et ghiestlant ipsius'.

³⁹⁴ Künzel, Toponiemen, blz. 367.

³⁹⁵ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 27, 33.

³⁹⁶ OHZ I no. 124, d.d. 1147.

³⁹⁷ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 22: 'Folpertus Candidus terram in Eskmadelf, 7 uncias persolventem'.

³⁹⁸ Gumbert, Annalen van Egmond-1, blz. 165-167.

³⁹⁹ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 23: 'Adallardus terram in Hemecekerche, duos solidos solventem'.

2. Ijsbrand, zoon van Adallardus, verkreeg het (leen)land van zijn vader en broer, namelijk Adallardus, monnik, en gaf daarvoor in de plaats een vaste rente, gevestigd op land, gelegen in Hutghest, van 3½ ons, en op land, gelegen in Ekerslate (Akersloot), van 30 penningen.⁴⁰⁰
3. Zijn zoon Adallardus werd monnik, en vestigde op het zelfde land, jaarlijks 4 ons'.⁴⁰¹
4. Waloch, broer van dezelfde Adallard, vestigde op het zelfde land, jaarlijks één 'solidum'.⁴⁰²

III. Veldtocht tegen de West-Friezen (1168/69).

Floris III, graaf van Holland, trok in de winter 1168 met een groot aantal ridders en voetvolk naar Schoorl. Aldaar overlegde en beraadslaagde hij hoe hij de Friezen, die zich tegen hem verzette, het beste kon aanvallen. Tijdens de beraadslagingen ging een deel van zijn mannen op rooftocht en staken Schagen in brand. De Friezen lagen in een hinderlaag en sloten de mannen bij hun terugtocht in. Er ontstond een gevecht tegen man tegen man wat eindigde in een bloedbad. Enkele ridders braken door de hinderlaag heen en kwamen ongedeerd terug bij de graaf. Dit bloedbad vond plaats op 22 januari 1169. Onder de gesneuvelden bevonden zich 'edele en goede' ridders, die met naam worden genoemd. De lichamen van de gesneuvelden, doorboord door allerlei wonden, zijn naar Egmond gebracht om begraven te worden.⁴⁰³

De gesneuvelden worden ook door Melis Stoke, ontleend aan dezelfde bron, in de door hem samengestelde Rijkroniek genoemd maar met 'Hollandse' namen, die de voorkeur verdienen, namelijk: 'Her Symoen van Andwerpen, Mijn here Willam van Vorhout, van Haerlem her Brandaen, Her Florens Roest, de drossate, her Gheraert, van Egmonde her Alaert, Heer Brune van Castrichem, jonghe Gerat van Monstre, van Nortic heer Everaet'.⁴⁰⁴

Echter van de negen opgesomde ridders blijken er zeker drie nadien nog in leven te zijn. Onder 'Braendaen van Haarlem' gaat Ijsbrand van Haarlem schuil. Hij wordt voor het laatst vermeld in 1174.⁴⁰⁵ Terwijl Willem van Voorhout (Wilhelmus de Vurholt)⁴⁰⁶ en Floris Roest (Florentius Rost),⁴⁰⁷ beiden in 1198 nog in leven zijn.

IV. Kwestie tussen Geertruid van de Wateringe en Dirk van den Hove, d.d. 9-1-1317.⁴⁰⁸

Wi Willaem grave van Henegouwen etc. maken cond allen luden dat voer ons quamen vere Gheertruid vrouwe van Alcmade, Willaems wijf van Haerlem, ende Dieric van den Hove, ende bleven op ons van hoghen ende van leeghen alse van den kive die si onderlanghe hebben omme een stic erve dat men heet Blomen venne, daer wi onse segghen of gheseid hebben in der manieren dat hier na volghet. Dat is te wetene dat die Dieric van den Hove hebben sal van

⁴⁰⁰ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 23: 'Isbrandus filius Adallarde mutuavit terram, quam dedit pater et frater, videlicet Adallardus monachus; et reddidit terram in Hutghest, 3½ uncias solventum, et in Ekerslate 30 denarios'.

⁴⁰¹ Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 23: 'Adallardus filius eius factus monachus terram ibidem, 4 uncias solventem'.

⁴⁰² Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 23: 'Waloch frater eiusdem Adallardi dedit terram ibidem, unum solidum solventum'.

⁴⁰³ Gumbert, Annalen van Egmond-1, blz. 253, 255. De vertaalde persoonsnamen van de gesneuvelden zijn niet helemaal correct.

⁴⁰⁴ Brill, Rijkroniek van Melis Stoke, blz. 93.

⁴⁰⁵ OHZ I no. 169, d.d. 3-10-1174.

⁴⁰⁶ OHZ I no. 231, d.d. 1198.

⁴⁰⁷ OHZ I no. 232, d.d. 1198.

⁴⁰⁸ NA, AGH inv.nr. 242, fol. 1v-2, no. 4, resp. inv.nr. 243, fol. 1v, no. 4, d.d. 9-1-1317.

desen voerseiden Blomen venne vijf ende twintich morghen lands, ende die sal hi in nemen ende ontfanghen bi heren Janne van den Zile, onsen baliu van Rijnland, van den enen egh daer hijt hem bewisen zal van onsen weggen; ende die sal hi houden van der vrouwen voers. sonder pacht ende sonder hure tote sinen live, ende na Dierix doet voers. ist dat zake dat Dierix erfnamen voerscreven die xxv morghen lands hebben ende behouden willen, so sullen si der voerseider vrouwen van Alcmade' jof horen erfnamen gheven alsulke pacht ende hure alse Dieric voers. ghehuerd hadde jeghen heren Heynrike van Alcmade ende der vrouwen van Alcmade zire moeder, morghen morghen ghelijc.

In orkonde desen brieve bezeghelt met onsen zeghele. Ghedaen ende gheseid in die Haghe des sonnendaghes na Dertien daghe int jaer ons Heren van xvi.

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

I.P. Back, P. Blom, P.A. Henderikx, H.J. Vader en J.W. Zondervan, *Cartularium van de heren van Veere uit het geslacht van Borsele, 1282-1481, 1555* (Hilversum 2007). [Cartularium Borsele]

Johannes de Beke, *Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant* ('s-Gravenhage, 1982). Uitgegeven door H. Bruch. RGP Grote Serie no. 180. [Kroniek]

W.A. Beelaerts van Blokland, Jongere takken van het geslacht van Wassenaer, vóór 1300 daaruit voortgesproten, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 40 (1922). [Van Santhorst]

Johannes de Beke, *Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant* ('s-Gravenhage, 1982). Uitgegeven door H. Bruch. RGP Grote Serie no. 180. [Kroniek]

J.W. Berkelbach van der Sprenkel, *Regesten van oorkonden betreffende de Bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340* (Utrecht, 1937). [Oorkonden Bisschoppen]

W.G. Brill, *Rijmkroniek van Melis Stoke* (Utrecht, 1983). [Rijmkroniek van Melis Stoke]

J.W.J. Burgers, Allinus, grafelijk kapelaan en Egmondse geschiedschrijver, in: *In het spoor van Egbert* (Hilversum, 1997). [Allinus]

A.W.E. Dek, *Genealogie der graven van Holland* (Zaltbommel, 1969). [Graven van Holland]

A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren van Borselen* (Zaltbommel, 1979). [Borsele]

Leonard Ennen, Quellen zur Geschichte der Stadt Köln. [OKN]

Deel I, documenten (eerste afdeling), oorkonden 844-1200 (tweede afdeling) (Köln, 1860).

Deel II, 1200-1270 (Köln, 1863).

Deel III, 1270-1310 (Köln, 1867).

Deel IV, 1311-1372 (Köln, 1870).

S.J. Fockema Andrea, J.G.N. Renaud en E. Pelinck, *Kastelen, ridderhofsteden en buitenplaatsen in Rijnland* (Arnhem, 1974). [Kastelen Rijnland]

J. de Fremery, *Cartularium der Abdij Mariënweerd* ('s-Gravenhage, 1890). [Cartularium]

James de Fremery, Oorkondenboek van Holland en Zeeland, supplement ('s-Gravenhage, 1901). [De Fremery, OHZ III].

W. van Gouthoeven, *D'oude Chronijcke ende historiën van Holland (met West-Vriesland), van Zeeland ende van Utrecht* (Dordrecht, 1620). [D'oude Chronijcke]

Ronald de Graaf, *Oorlog om Holland 1000-1375* (Hilversum, 1996). [Oorlog om Holland]

J.W. Groesbeek, *Heemskerk. Onderweg van verleden naar heden* (Heemskerk, 1978). [Heemskerk]

J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981). [Kastelen Noord-Holland]

Willem Procurator, *Kroniek*. Editie en vertaling van het Chronicon van Willelmus Procurator door Marijke Gumbert-Hepp met medewerking van J.P. Gumbert (Hilversum, 2001). [Kroniek]

M. Gumbert-Hepp en J.P. Gumbert, *Annalen van Egmond (Annales Egmundenses en Chronicon Egmundanum)* (Hilversum, 2007). [Annalen van Egmond-1]

H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis*.

Deel I (Utrecht, 1875). [Rekeningen I]

Deel II (Utrecht, 1876). [Rekeningen II]

Deel III (Utrecht, 1878). [Rekeningen III]

Willem E. den Hertog, *De Abdij van Loosduinen. Cisterciënzerinnenklooster van 1229-1572* (Rijswijk, 1997). [Abdij Loosduinen]

C. Hoek, Den Briel en Maerlant, in: *Holland, Regionaal-historisch tijdschrift* jrg. 1 (1969). [Den Briel en Maerlant]

C. Hoek, De leenkamers van de Heren van Wassenaar, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 33 (1978). [Leenkamers Wassenaar]

A. Hulshof, Egmondse annalen uit de veertiende eeuw, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 35e deel (1914). [Egmondse annalen]

P.W.A. Immink en A. Johanna Maris, *Registrum Guidonis. Het zogenaamde register van Guy van Avesnes Vorst-Bisschop van Utrecht (1301-1317). Met aansluitende stukken tot 1320* (Utrecht, 1969). [Registrum Guidonis]

B. de Keijzer, De oudere generaties van de familie Van Wassenaer opnieuw gezien, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 127 (2010). [Van Wassenaer-1]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]

Deel I: eind van de 7^e eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).

Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).

Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).

Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).

Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Voorne, Burggraven van Zeeland, 1272-1371* ('s-Gravenhage, 1972). [Van Voorne]

J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Haarlem* (Den Haag, 1976). [Van Haarlem]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, 1230-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne-2]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Egmond]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Haarlem, 1250-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 41 (1986). [Leenkamer Haarlem]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Rijnland-1]

- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in Kennemergevolg, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Kennemergevolg]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Grafelijke lenen in Kennemerland-1]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Grafelijke lenen in Rijnland-2]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 45 (1990). [Grafelijke lenen in Kennemerland-2]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Haarlem, 1328-1717, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Leenkamer Haarlem-2]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Polanen in Rijnland en omstreken, 1320-1649/75, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Leenkamer Polanen-1]
- J.C. Kort, De familie Van Alkemade en de tiende van Noordwijkerhout, in: *De Nederlandsche leeuw* jrg. 144 (1997). [Van Alkemade-1].
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de abdij Egmond, 12^e eeuw-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 53 (1998). [Leenkamer Abdij Egmond]
- J.C. Kort, *Repertorium op de lenen van Gaasbeek* (Hilversum, 2001). Historische reeks Kromme-Rijngebied 6. [Leenkamer Gaasbeek]
- Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]
- P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* ('s-Gravenhage, 1882). [Regesta Hannonensia]
- S. Muller Fz., Het oudste register van Graaf Florens, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 22^e deel (1901). Opnieuw uitgegeven door H. den Hertog en B. de Keijzer, waarnaar in deze publicatie verwezen wordt, in de reeks *Hollandse Bronnen*, deel 4 (Rotterdam, 2009). [Het oudste register]
- S. Muller Fz., De oudste goederenlijst der Abdij van Egmond, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 45^e deel (1914). [Oudste goederenlijst van de abdij Egmond]
- S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]
 Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).
 Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).
 Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).
 Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).
 Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)
- O. Opperman, *Fontes Egmundensis*. (Utrecht, 1933). [Fontes]
- J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890). [Wapens]
- H.J. Smit, *Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche huis*. Deel I (Utrecht, 1924). [Rekeningen VI]

Deel II – nalezing (Utrecht, 1929). [Rekeningen VII]
Deel III – inleiding (Utrecht, 1939). [Rekeningen VIII]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijk lenen in 's-Gravenzand, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Grafelijke lenen 's-Gravenzande]

G. van der Velden, Het necrologium van Arnold van Vessem uit 1574 (Abdij Berne, 1986). [Necrologium]

G.N.M. Vis, De *Historia* en de *Miracula Nova Sancti Adalberti*, in: Egmond tussen Kerk en wereld (Hilversum, 1993). [Historia]

Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Bewerking van ruim 3.500 oorkonden openbaar te raadplegen op de website van het Huygens ING (www.huygens.knaw.nl).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank (www.hogenda.nl).

Afkortingen

AGH	Archief Graven van Holland
HUA	Het Utrechts Archief
NA	Nationaal Archief
VROA	Verslagen omtrent 's-Rijks oude archieven